

акултет едицински
Универзитет у Крагујевцу

ИСТРАЖИВАЧКИ И ДИЈАГНОСТИЧКИ АСПЕКТ ИМУНОХИСТОХЕМИЈСКОГ МЕТОДА У ХИРУРШКОЈ ПАТОЛОГИЈИ

Слободанка Љ. Митровић

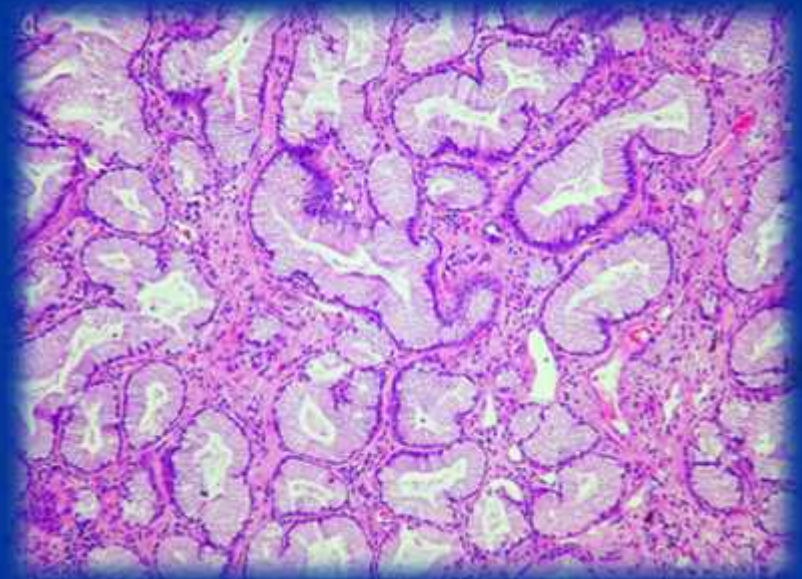
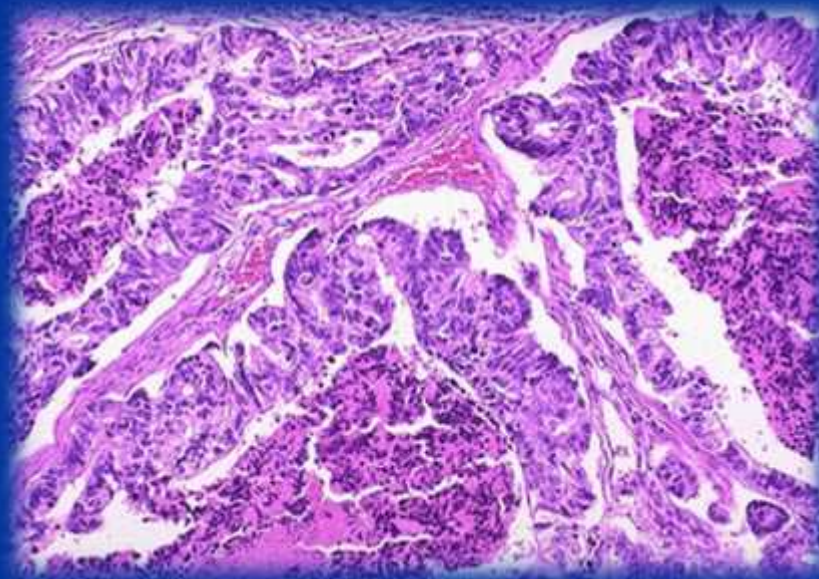
основна мисија патохистологије:

“Тачна, благовремена и
савремена дијагностика, сваком
пацијенту у сваком тренутку.”

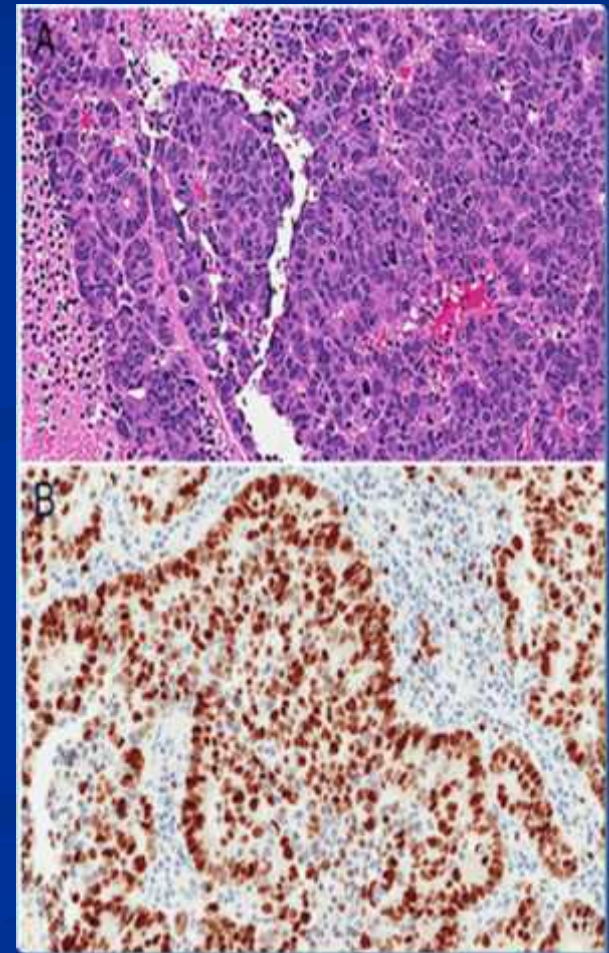

■ *Heidenhain* (1896) – / (H&E)

■
“ ,
” ,
H&E
.

- **ИМУНОХИСТОХЕМИЈА** је потпуно изменила дијагностичку процедуру у патологији.
- Због својих могућности, сензитивности и специфичности, потиснула је многе конвенционалне методе.

Ниједна од техничких процедура није имала тако снажан, дуготрајан и значајан утицај на свакодневну патолошку праксу као имунохистохемија.

Није претерано рећи да се ради о револуцији, нарочито у патологији тумора.

Juan Rosai

ИМУНОХИСТОХЕМИЈСКИ МЕТОД

- Имунохистохемија је молекуларна техника која комбинује принципе имунологије и биохемије у циљу идентификације молекула и структура у ткивима.
- МЕТОДА ОТКРИВАЊА
ЋЕЛИЈСКИХ И ТКИВНИХ
АНТИГЕНА ПУТЕМ АНТИГЕН-
АНТИТЕЛО РЕАКЦИЈЕ

ИСТОРИЈАТ

- Од првог описа имунохистохемијске процедуре 1942 године, начињени су значајни кораци који су омогућили да имунохистохемија постане приступачна и незаменљива техника у патохистолошким лабораторијама широм света.
- Најзначајнији кораци у развоју имунохистохемије су :
  - 1942. - Coons, Creech, Jones i Berliner – Развијају технику индиректне имунофлуоресценције за идентификацију пнеумококног антигена у ткиву
  - 1959. - Singer - коњугат високе електронске густине
  - 1966. - Graham i Karnovsky - Развија методу везивања ензима за протеине (*enzyme tagging method - horseradish peroxidase*)
  - 1968. **Nakane i Pierce** - техника обележавања антитела ензимом (*enzyme-labelled antibody technique immunoperoxidase*)

ИСТОРИЈАТ

- *Nakane i Pierce* су 1968. год., увођењем практичне примене антитела на парафинским пресецима донели револуцију у развоју имунохистохемије
- Увођењем ензимског обележавања отворили еру модерне имунохистохемије.
- Ћелије се обележавају антителом коњугованим са ензимом (пероксидаза рена), а реакција се визуелизује одговарајућом обојеном субстанцом, хромогеном, као што је диаминобензедин (DAB)
- Ткиво се, на крају, контрастира хематоксилином што омогућава истовремену анализу имунохистохемијске реакције, морфолошких детаља и тачно локализовање антигена у ткиву.

ИМУНОХИСТОХЕМИЈСКИ МЕТОД

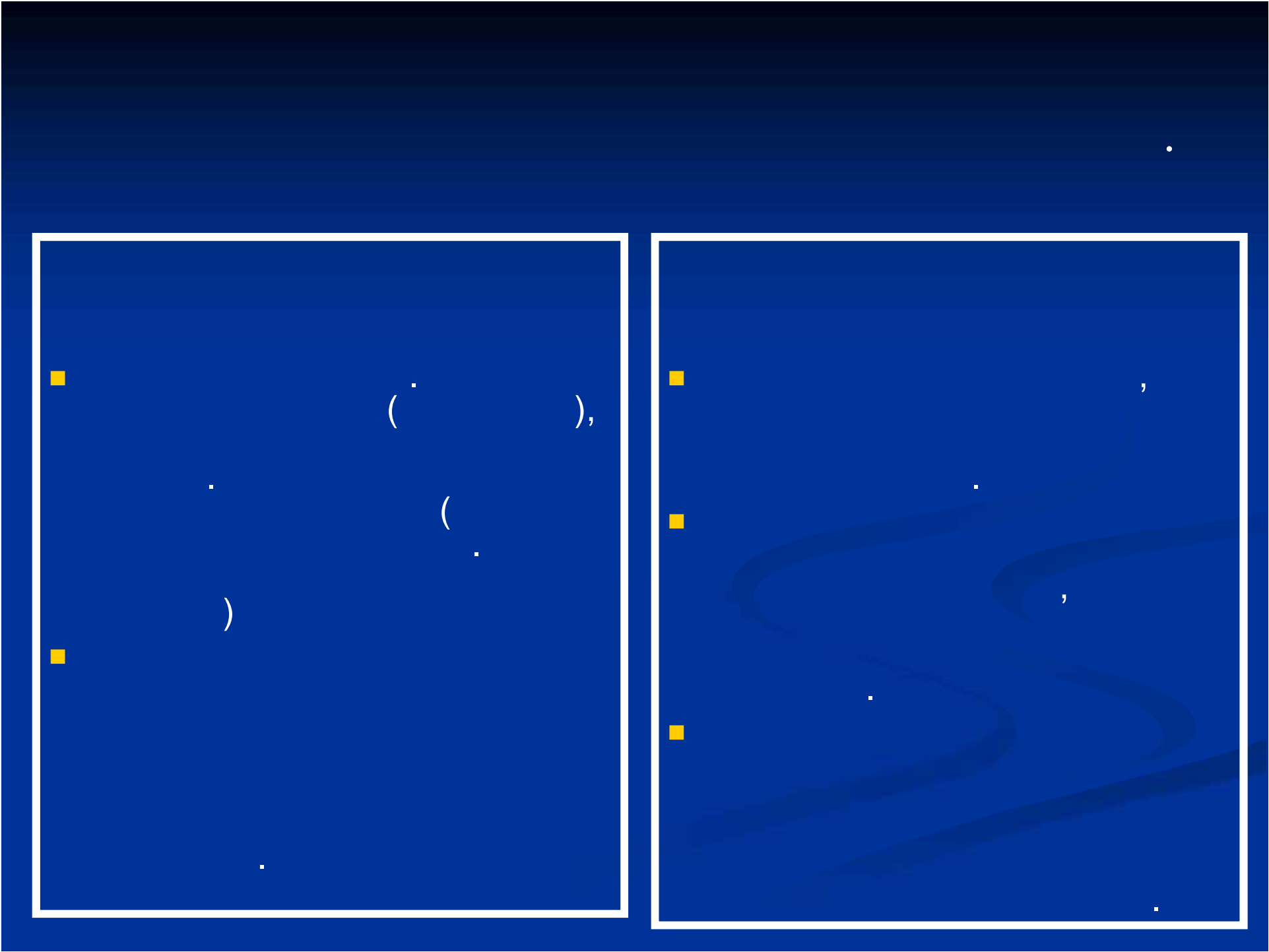
■ (*“one step”*)
( )

■ ,
.

■ ,
( ) ,

ИМУНОХИСТОХЕМИЈСКИ МЕТОД

- (,) ( )
( ).
- .
,
- ,
.
.

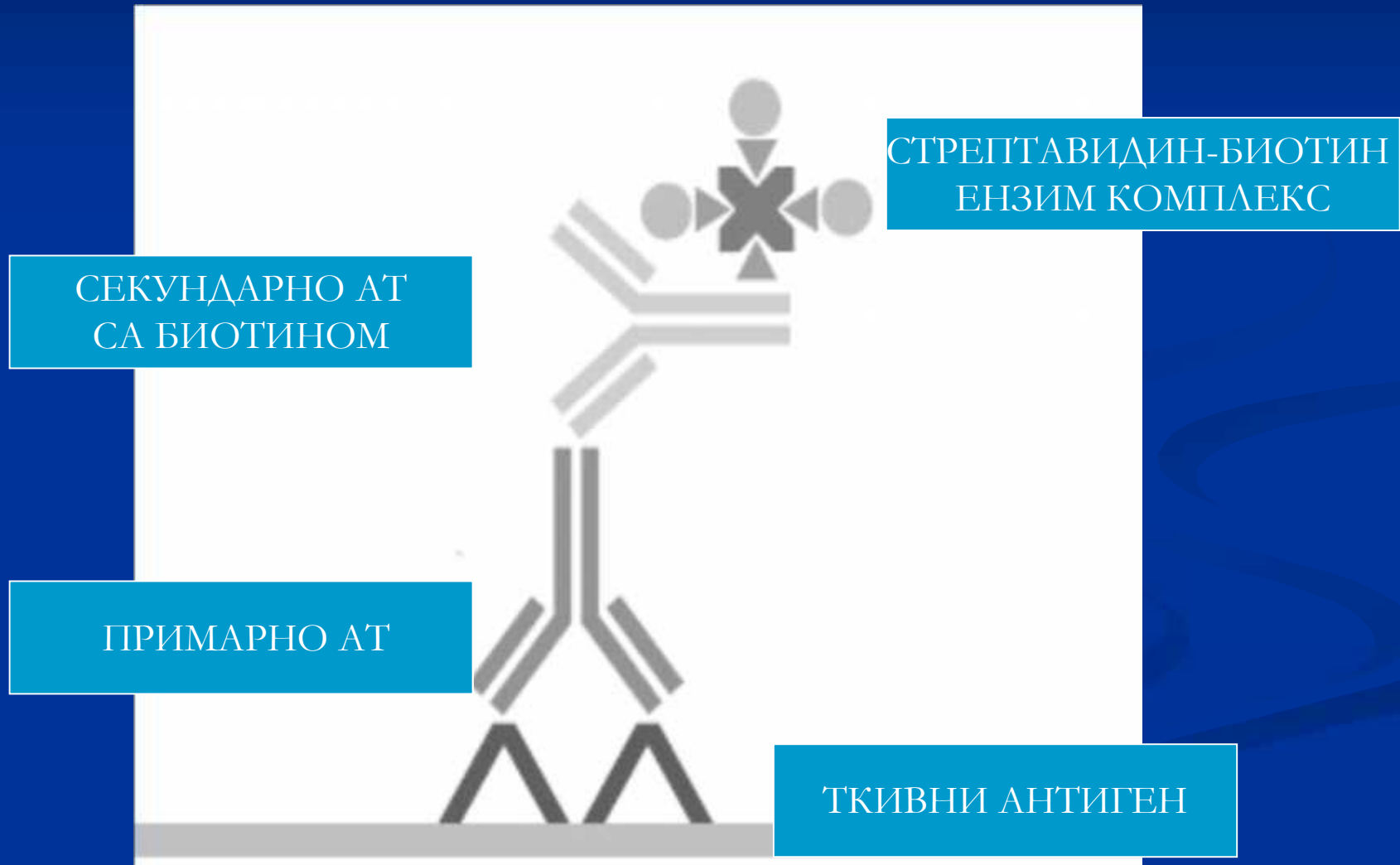

■ **РАР** и **АРААР** ( ) - **РАР**
- , **АРААР**

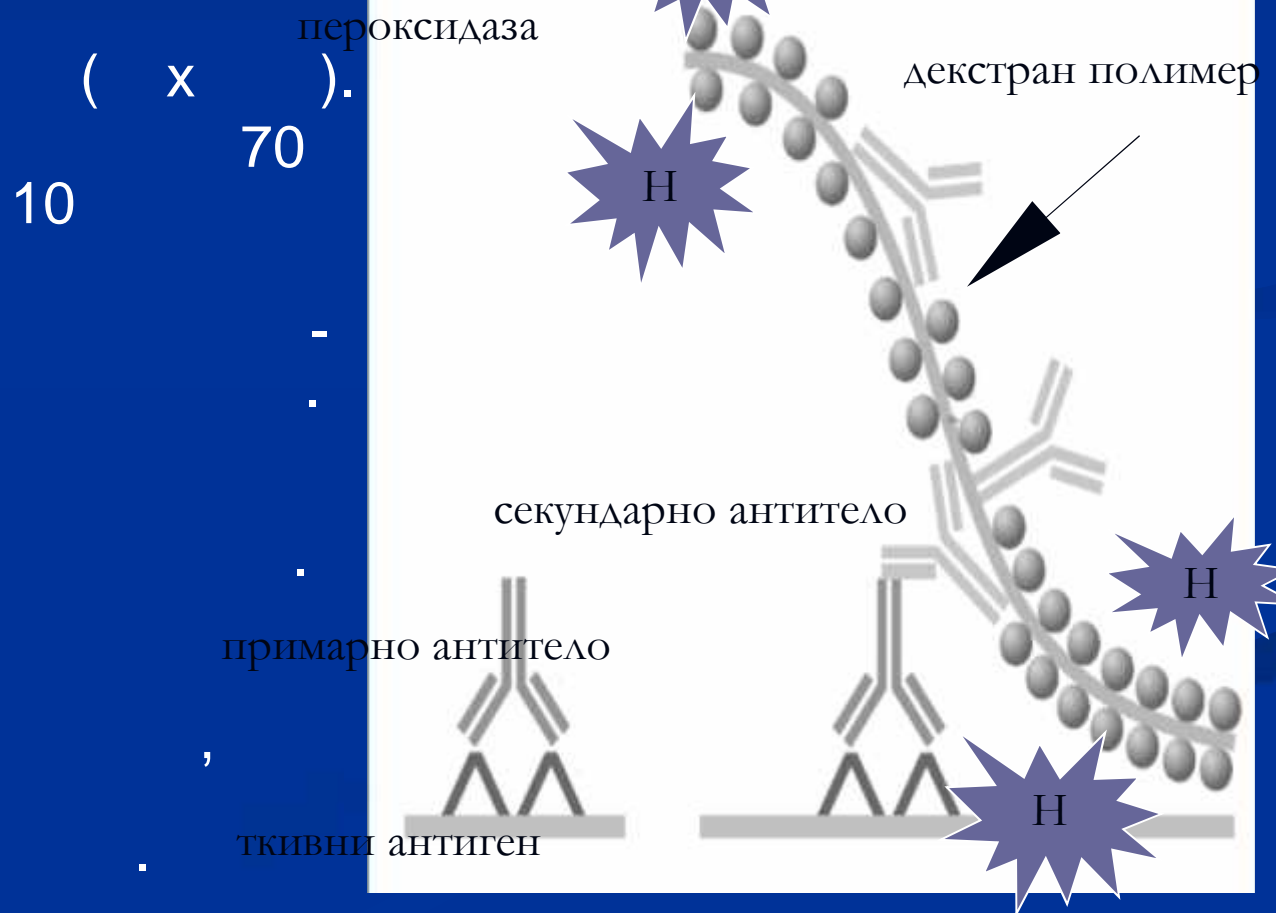
■ **АВС** (*vidin-biotin complex*) -

■ **LSAB**
(*Labeled Streptavidin-Biotin*)

LSAB

Индиректна техника ланчаног полимера (EnVision*).

LSAB

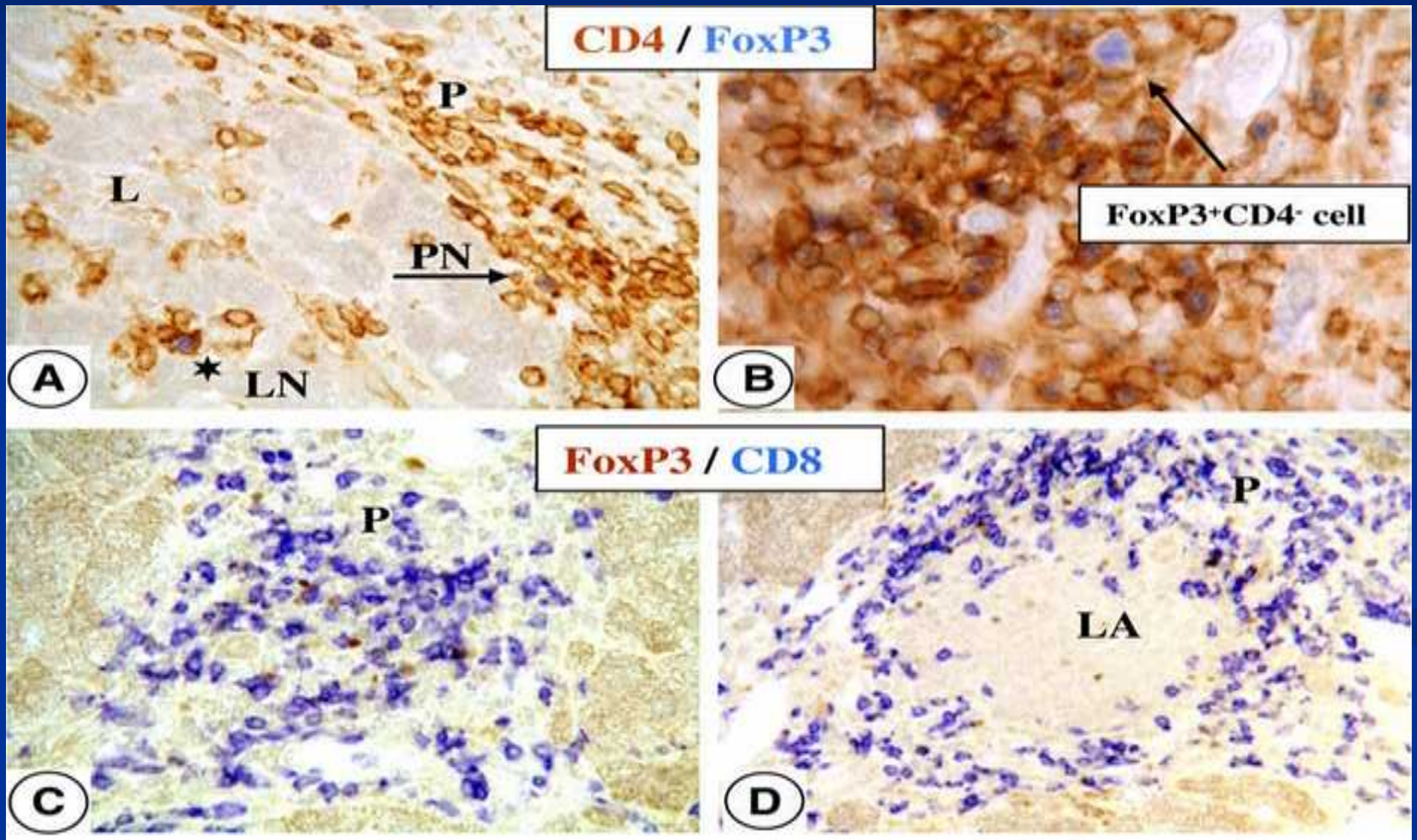

- Имунохистохемијске технике настављају да се развијају, њихове апликације у патологији и научним истраживањима су све вредније.
- Методе амплификације су допринеле да се рутински идентификују протеини за које се веровало да су изгубљени у процесима фиксације
- Како технологија напредује, нови маркери ткива се појављују као оруђе које истраживачима олакшава нова открића.
- Тиме је олакшано разумевање биологије и патогенезе бројних болести.

вишеструко (мултипло) ИХХ бојење (*multi-staining immunohistochemistry -MSI*).

- (, ,).
- ( ) .
- ,
- , . , ( )
- ,

( )
(multi-staining immunohistochemistry -MSI).

Ако се сврсисходно примењује,
уз савршену техничку процедуру и
стручно тумачење резултата,
високу цену методологије поништава
вишеструка корист коју добија
првенствено пацијент.

-
-
- Репродуцибилност и висок квалитет ИХХ технике су *sine qua non* у модерној патологији.

-

.

,

,

,

-

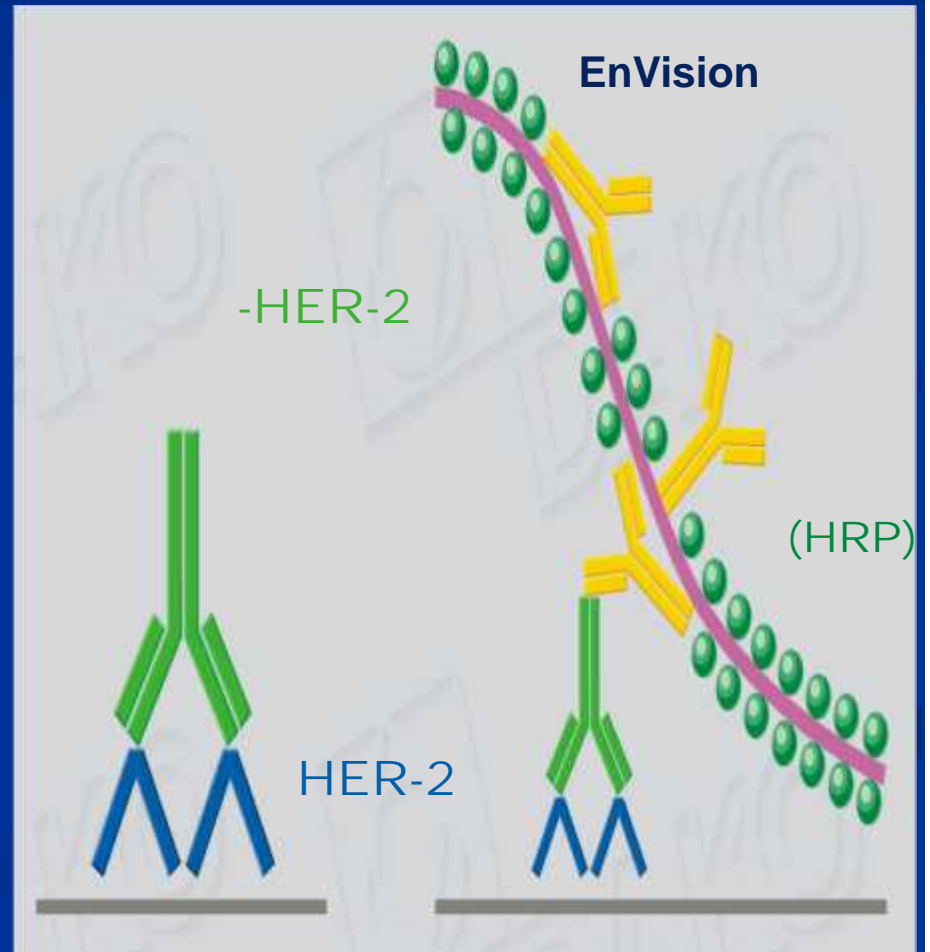
,

HER-2

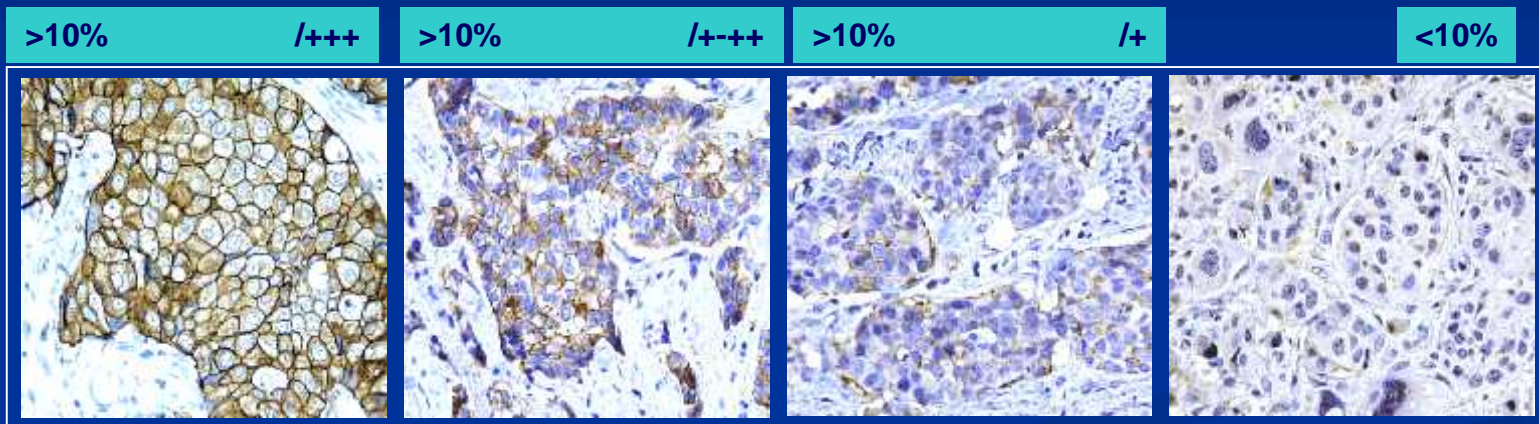
EnVision

-HER-2

(HRP)

3+

2+

1+

0

HER2

HER2 -

HER-2

UK NEQAS-ICC- .

(10%),

: *HER-2 - HER-2+*,

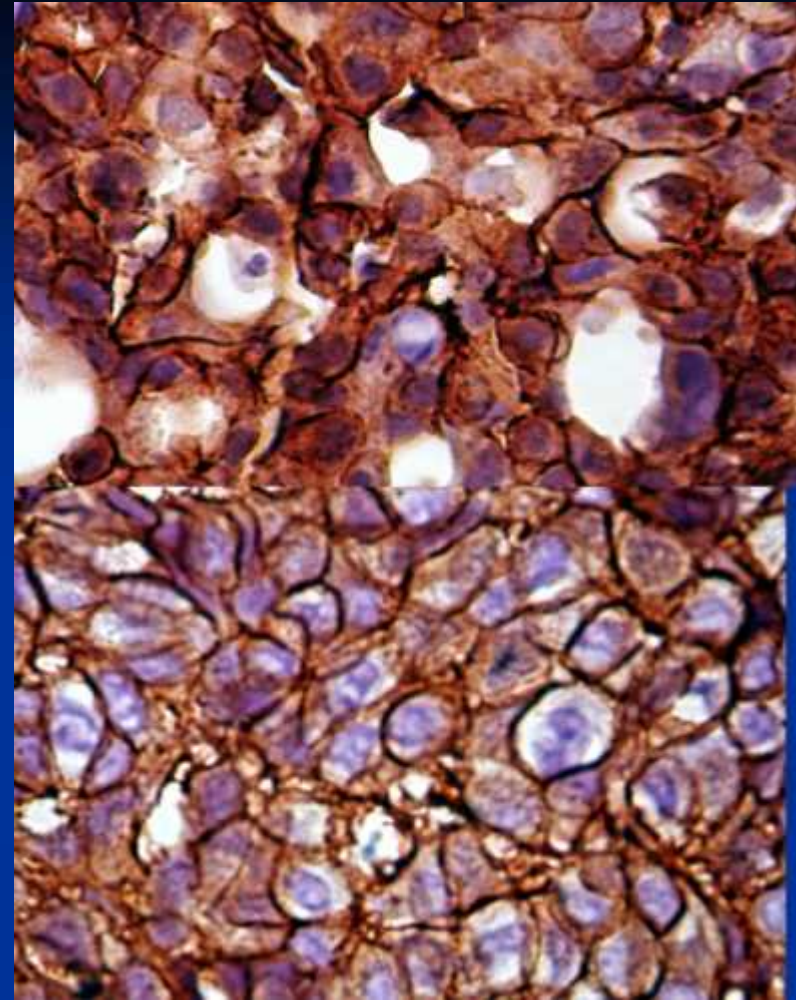
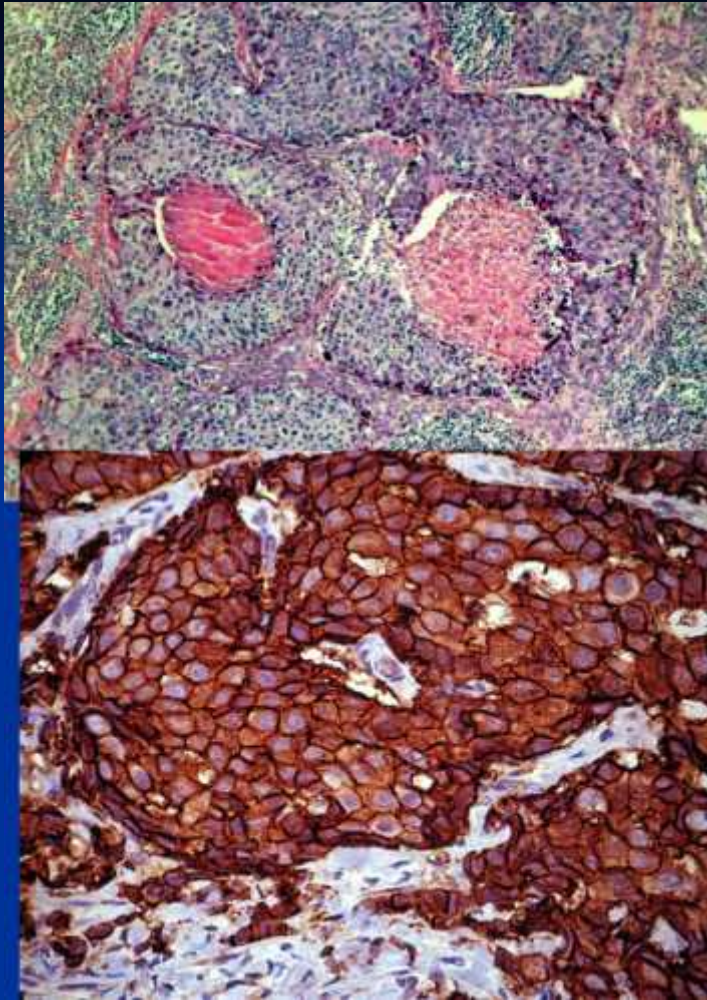
(0)

(1+)

(3+)

, *HER-2+*.

(2+)

HER-2) HER-2=0,
 (IHC, HER-2, x20)) HER-2= 2+, 10%
 e ,
 10%
 (IHC, HER-2, x20))

.
 (IHC, HER-2, x40)) HER-2= 3+,
 IHC (IHC,HER-2,x40).

ER, PR, p53

ALLRED SCORE METOD:

0 8.
2

%	
0 =	0 =
1 = > 1%	1 =
2 = 1-10%	2 =
3 = 11-33%	3 =
4 = 34-66%	
5 = 67-100%	

Према циљу истраживања и врсти АТ која се употребљавају у ИХХ, маркери могу бити:

- ❖ Дијагностички маркери: обезбеђују информацију о присуству или одсуству дате болести
- ❖ Прогностички маркери: обезбеђују информацију о вероватноћи преживљавања
- ❖ Предиктивни маркери: обезбеђују информацију о вероватноћи одговора на терапију (Herceptin®
Gleevec®, MabThera®, Avastin®, Erbitux®,
Tarceva®.....)
- ❖ Експериментални маркери: обезбеђују информацију о мутацији прото- и антионкогена

- 15%

- 20%

- 15%

:

,

,

10- 20%

( ),

&

,

⋮

—

—

—

—

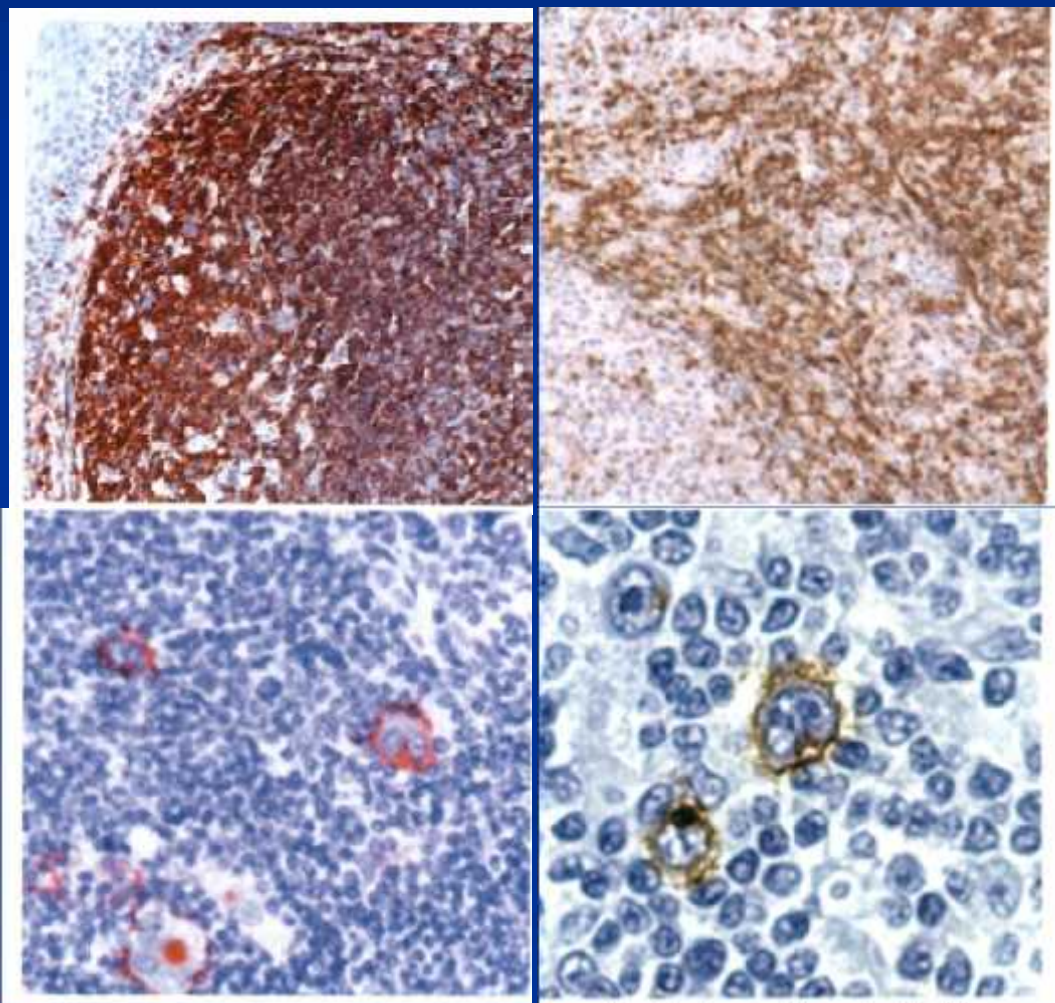
—

- Маркери потребни за идентификацију малигнитета, у овим случајевима, представљају **дијагностичке сетове или панеле**.
- Они су различити и врста неопходних АТ, **искључиво зависи од хистогенезе** болести тј. тумора који жели да се докаже.

I Дијагностички панел маркера за лимфоме

- 1.CD45
- 2.CD19
- 3.CD20
- 4.CD79a
- 5.IgM
- 6.CD3
- 7.CD5
- 8.CD7
- 9.Bcl2
- 10.Cyclin D1
- 11.Ki-67
- 12. TdT
- 13.CD68
- 14.CD15
- 15.CD30
- 16.EMA
- 17.Bcl-6
- 18.CD 10

- 1.CD1a
- 2.CD2
- 3.CD3
- 4.CD4
- 5.CD5
- 6.CD7
- 7.CD8
- 8.CD10
- 9.CD11b
- 10.CD11c
- 11.CD13
- 12.CD15
- 13.CD16
- 14.CD19
- 15.CD20
- 16.CD21
- 17.CD22
- 18.CD23
- 19.CD25
- 20.CD30
- 21.CD33
- 22.CD34
- 23.CD35
- 24.CD38
- 25.CD43
- 26.CD45 (LCA)
- 27.CD 45 R0
- 28.CD56
- 29.CD57
- 30.CD68
- 31.CD75
- 32.CD79a
- 33.CD79b
- 34.CD103
- 35.CD123
- 36.CD138
- 37.CD163
- 38.CD207
- 39.BCL2
- 40.BCL6
- 41.BOB1
- 42.Cyclin D1
- 43.EBV-LMP1
- 44.EMA
- 45.Granzyme B
- 46.HLA-DR
- 47.IRF4(MUM1)
- 48.J chain
- 49.Ki 67(MIB1)
- 50.Lysozyme
- 51.Myeloperoxidase
- 52.p21(WAF1)
- 53.p27
- 54.p53
- 55.p80(ALK1)
- 56.Perforin
- 57.S-100
- 58.Sm Ig heavy chain
- 59.Sm Ig light chain
- 60.TCR beta
- 61.TdT
- 62.Pan cytokeratin
- 63.PAX5

II Дијагностички панел маркера за недиферентоване туморе

- 1.Vimentin
- 2.Citokeratin-pan
- 3.CK LMW
- 4.CK HMW
- 5.CK 7
- 6.CK 20
- 7.CK 19
- 8. S-100 protein
- 9.TTF
- 10.SMA
- 11.P63
- 12.NSE
- 13.Chromogranin(synaptophysin)
- 14.CEA

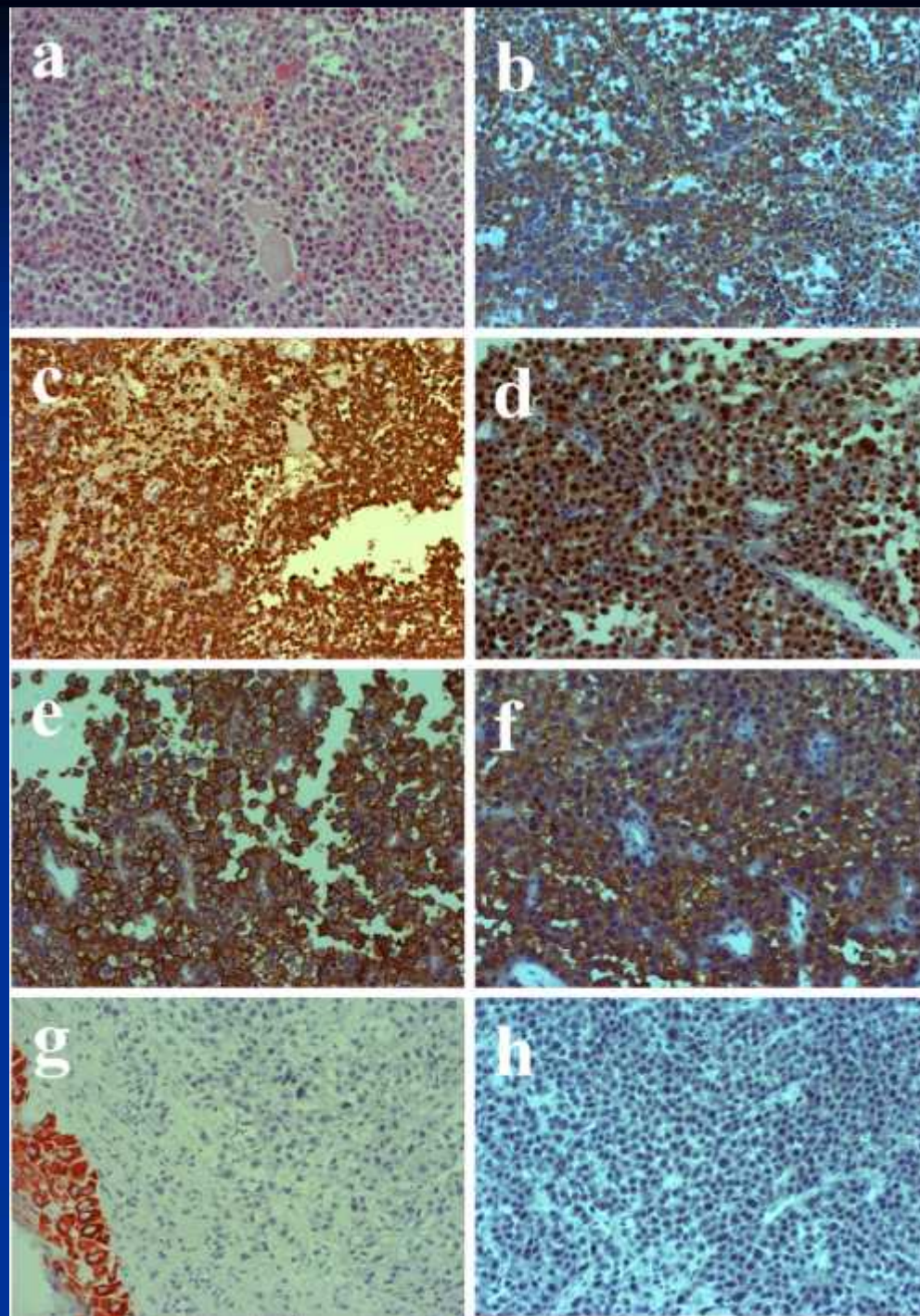
	СК	vim	S-100	HMB45	CD45
Малигни Меланом	—	+	+	+	—
Карцином	+	—	+	—	—
Лимфом	—	+	—	—	+

ПЛАЗМОЦИТОМ

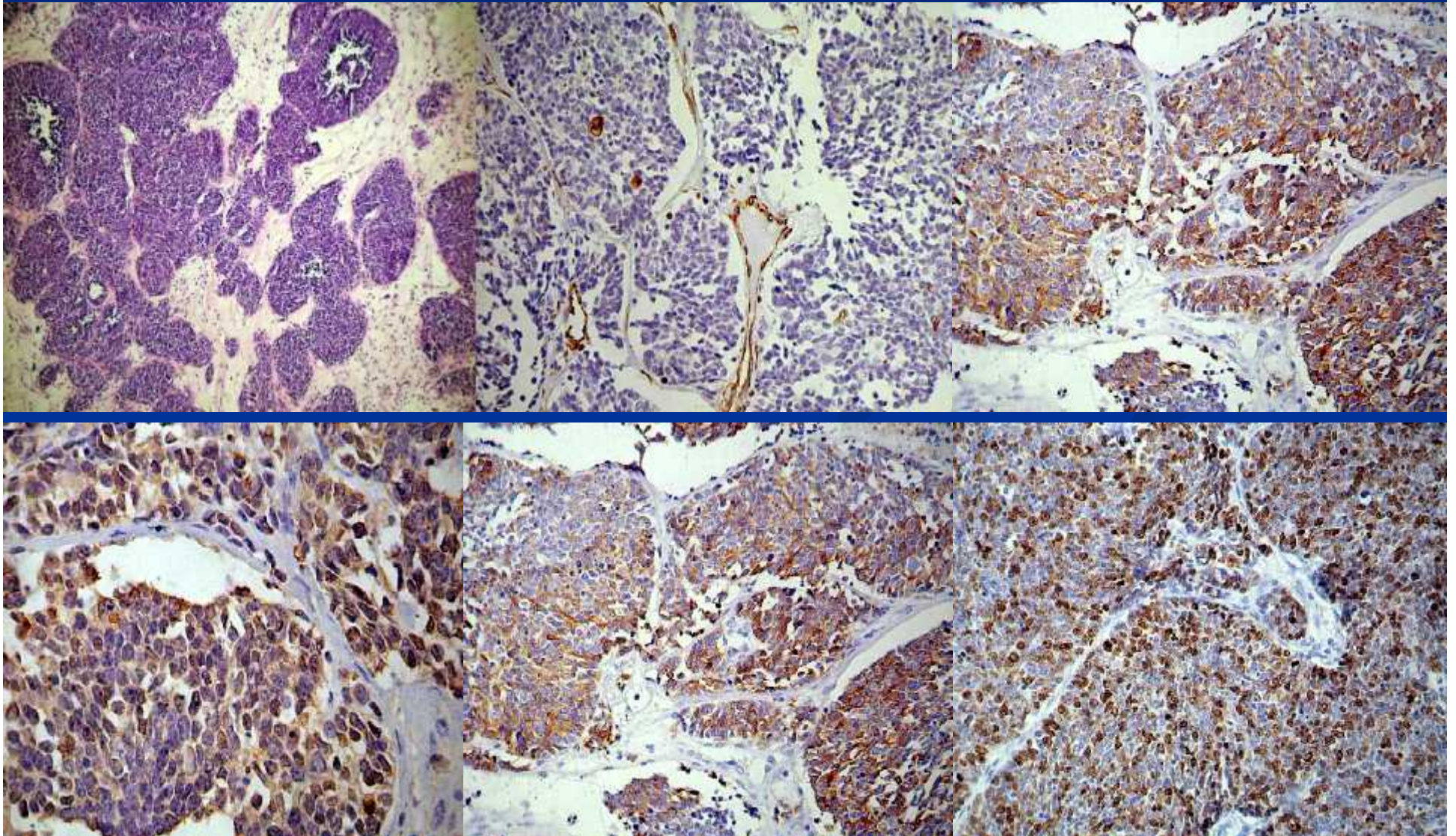
ИМУНОФЕНОТИП:

Lambda ++, CD 79^α +++,
MUM1 +++, CD138 +++, СК-,
CD20 +/-, vim-, NSE-, CD3-

Vim - , EMA-, NSE+, syn+, chrom +, Ki67+++,

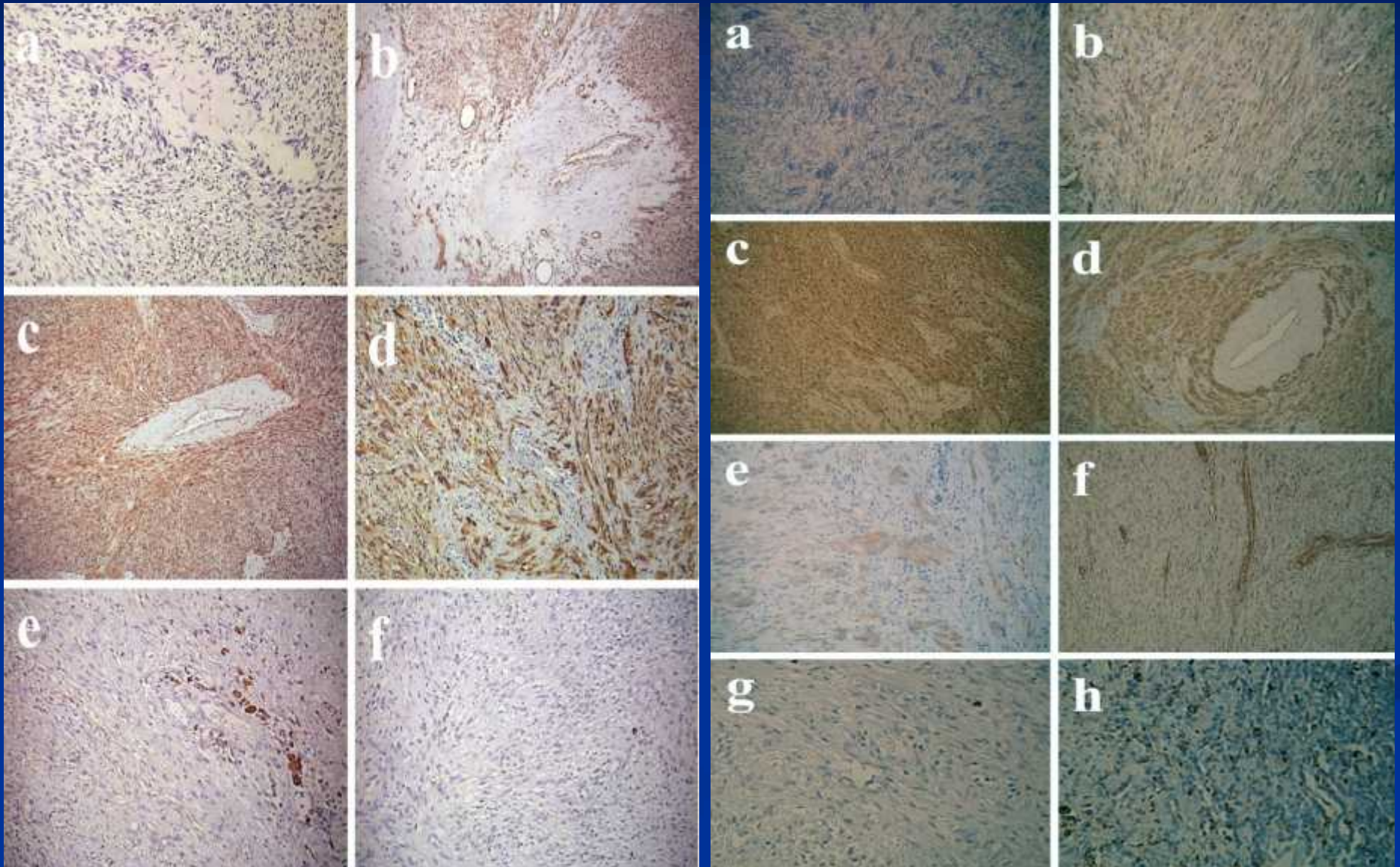

III Дијагностички панел маркера за мезенхималне туморе(саркоме) и друге диференцијације

- 1.Desmin
- 2.Actin
- 3.GFAP
- 4.CD31(CD34)
- 5.HMB45
- 6.Melan-A
- 7.PSA
- 8.PSAP
- 9.E-cadherin
- 10.Collagen IV

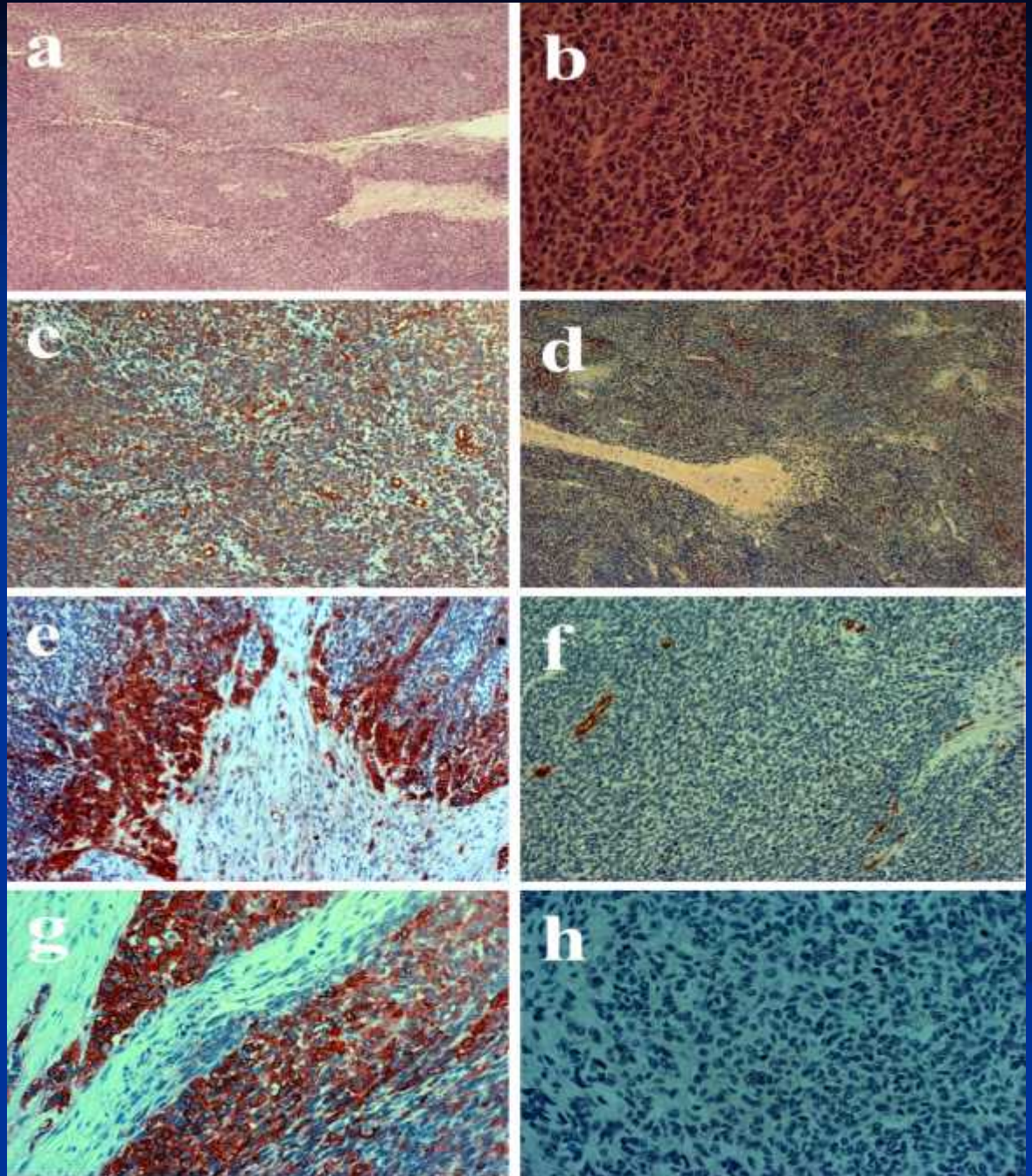
Vim+, S-100 protein +, GFAP+, CK+/-, SMA-, CD 68-, Ki-67 1%

СИНОВИОСАРКОМ

- Vim+,
- Ael-3 +
- CK 18 +/-
- EMA+
- CD34 –
- Bcl2 +
- C-kit

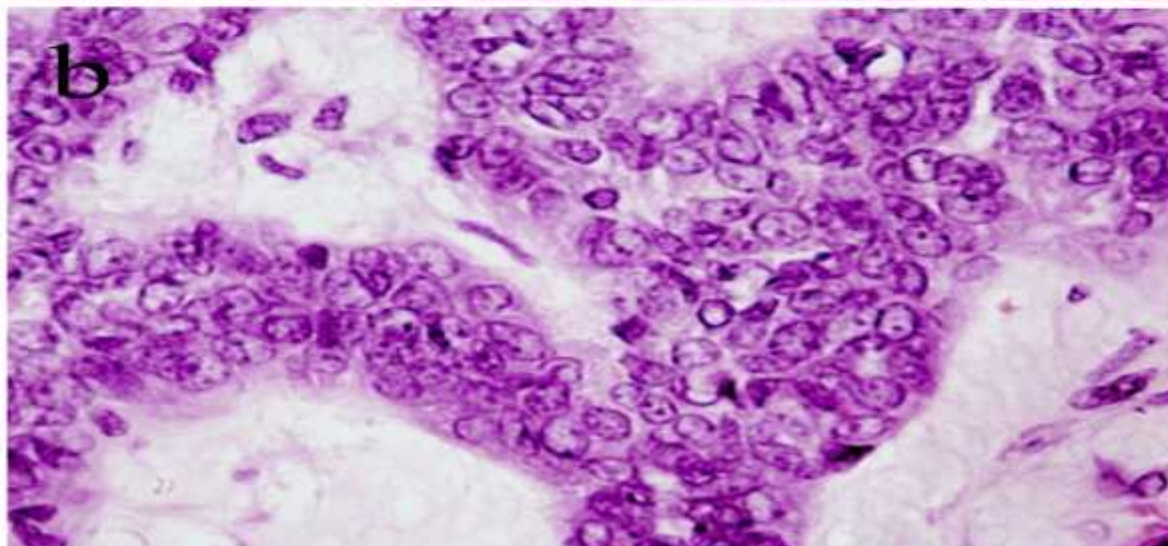
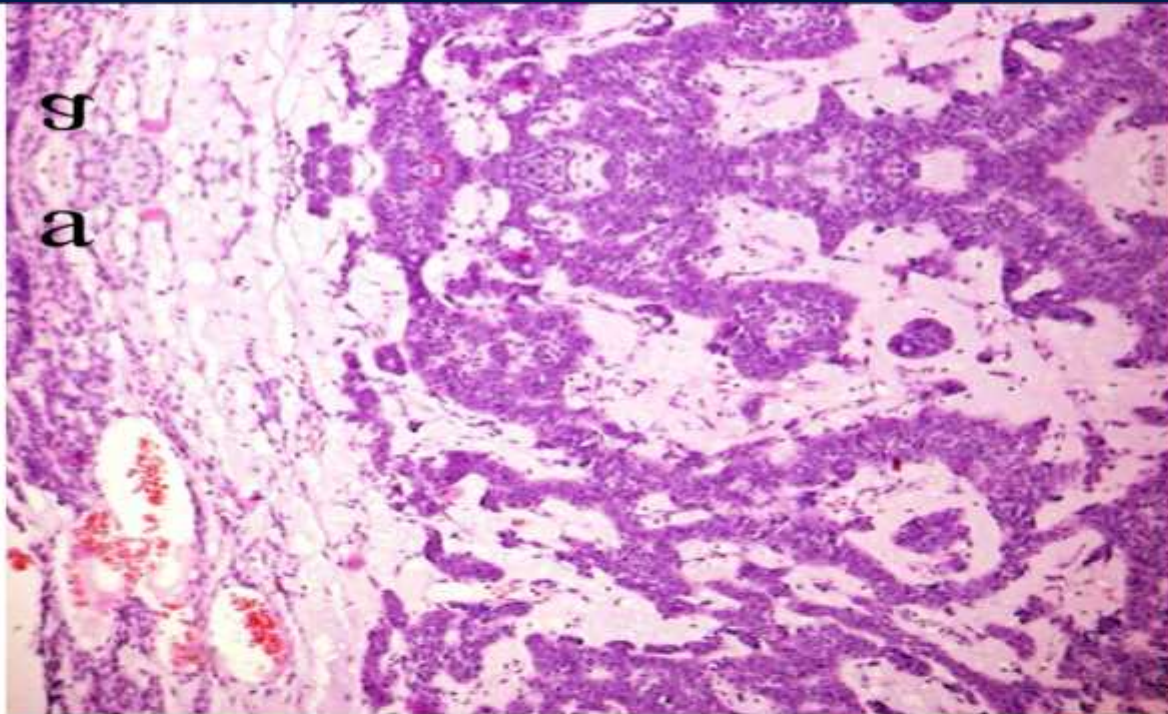

Прогностички и предиктивни сет маркера у онкологији (Хормонотерапија, Herceptin® Gleevec® MabThera® Avastin®)

- 1. Estrogen receptor
- 2. Progesterone receptor
- 3. c-erbB2 Oncoprotein
- 4. EGFR1
- 5. p53
- 6. c-kit
- 7. VEGF 1
- 8. Timidilat-sintetaza
- 10. Androgen receptor
- 11. CA125
- 12. CA19-9
- 13. CA15-3
- 14. PCNA

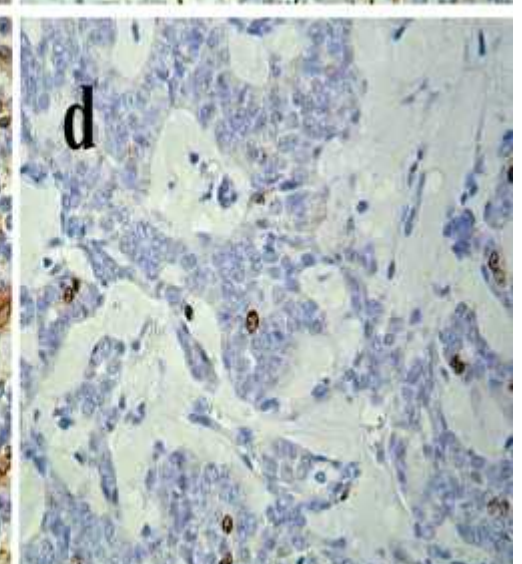
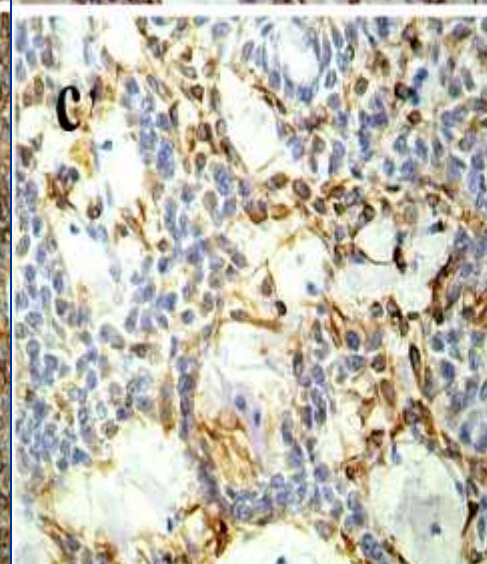
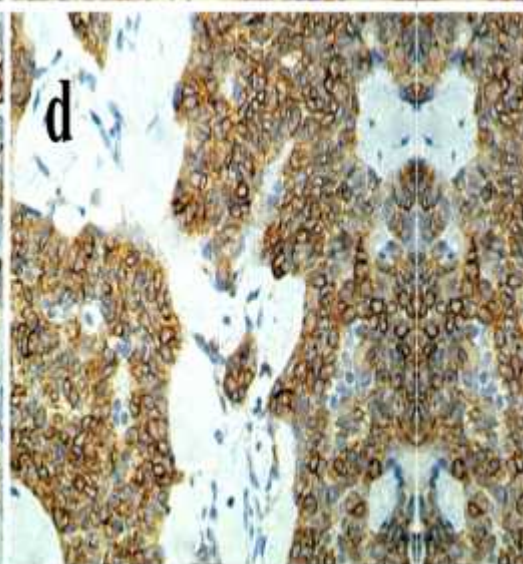
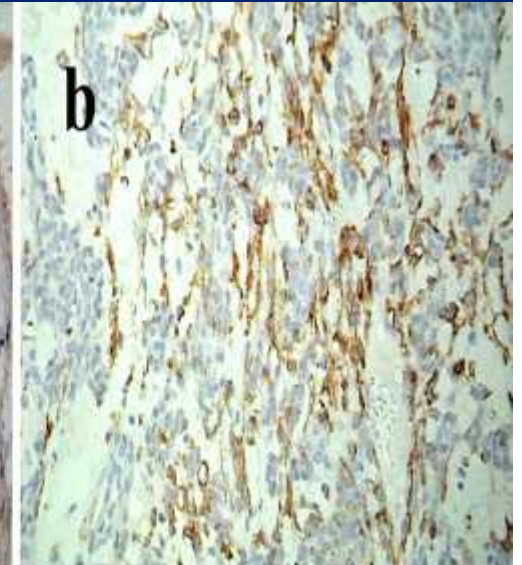
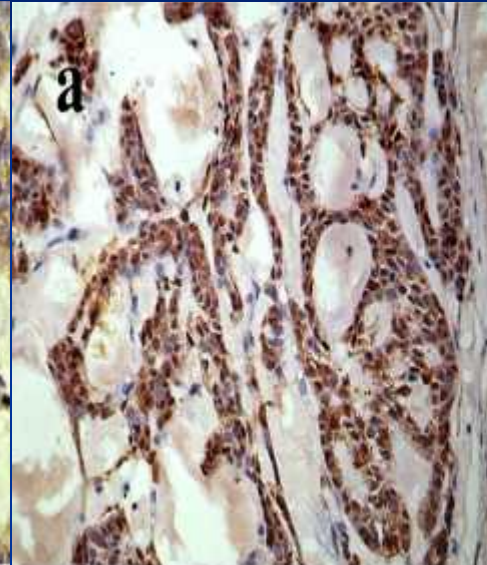
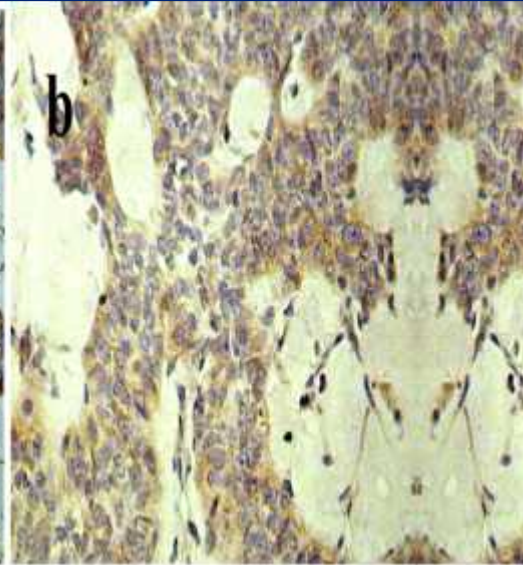
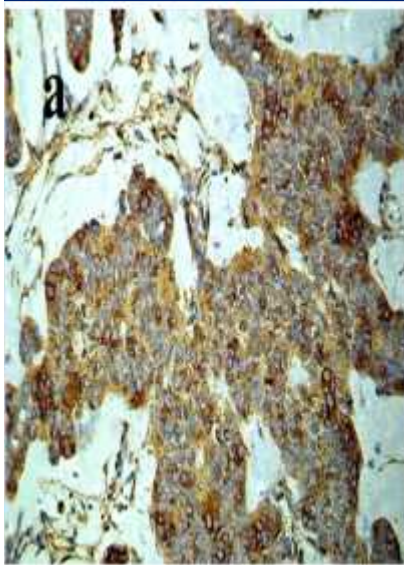

Тумор дојке ????

**vim+++ , desmin + , CK HMW++ , CK LMW +++ , S-100 protein +++ , -SMA ++ ,
GFAP++ , Ki67 8% -**

,
 ,
 .

.

O

20%

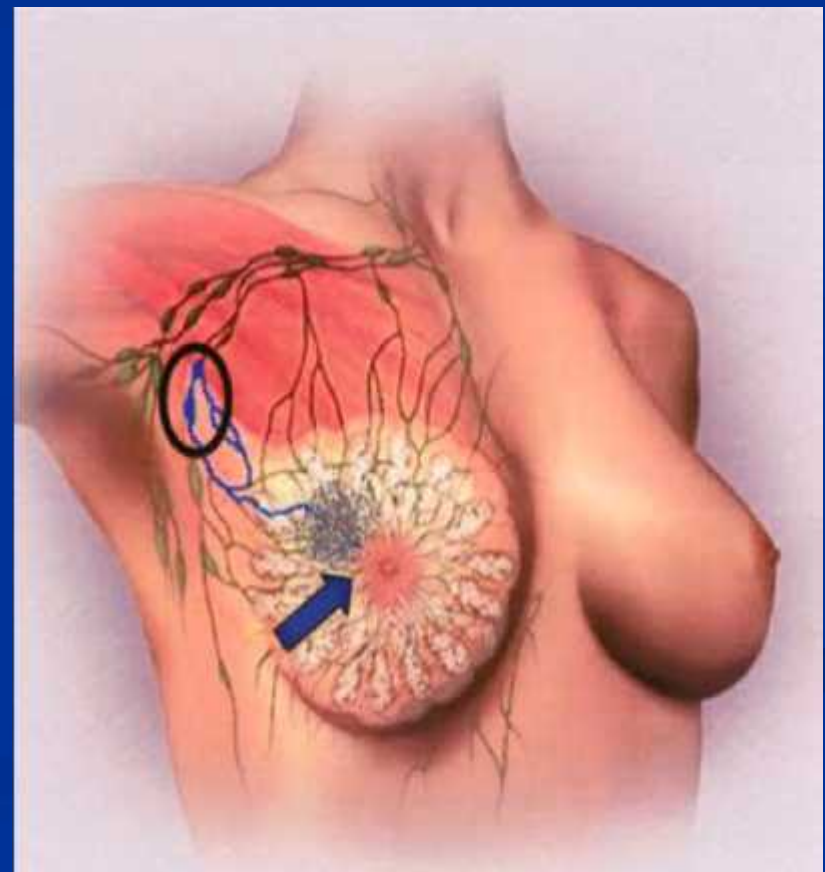
(

2.

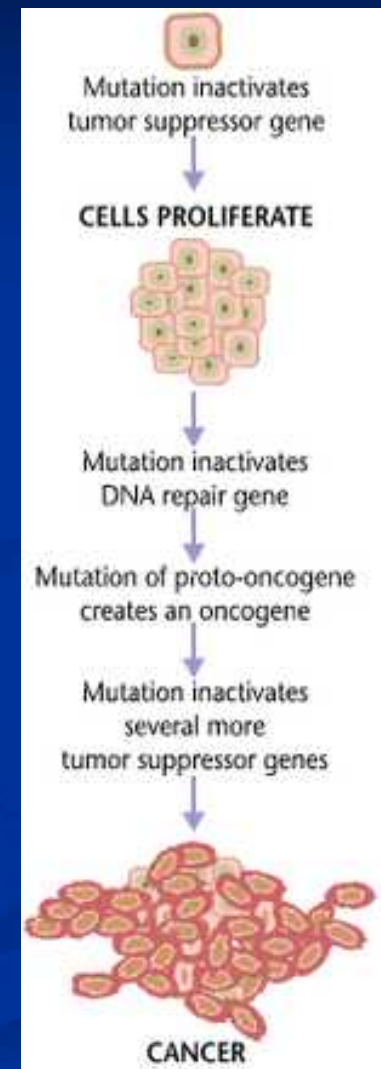
,

50

35-50. .)

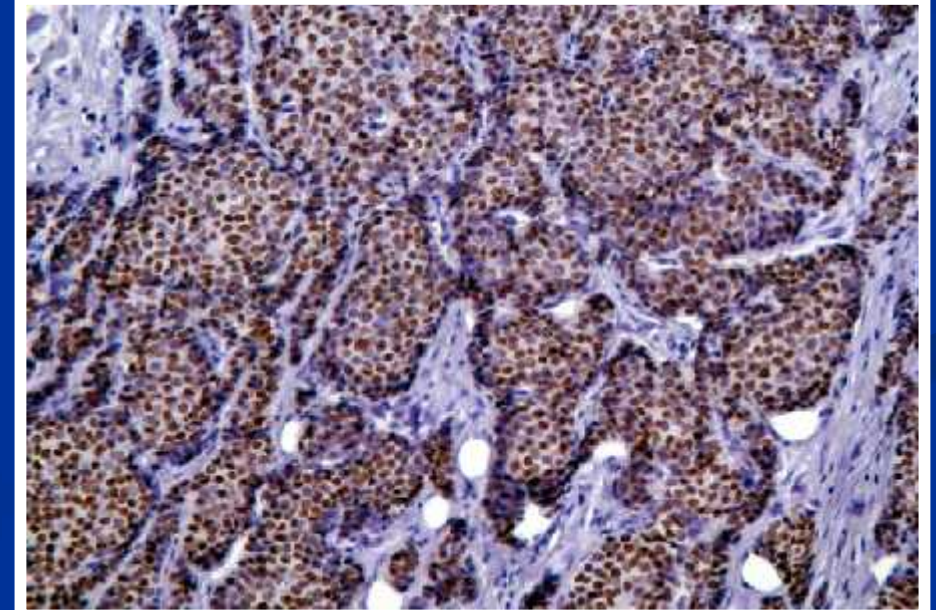
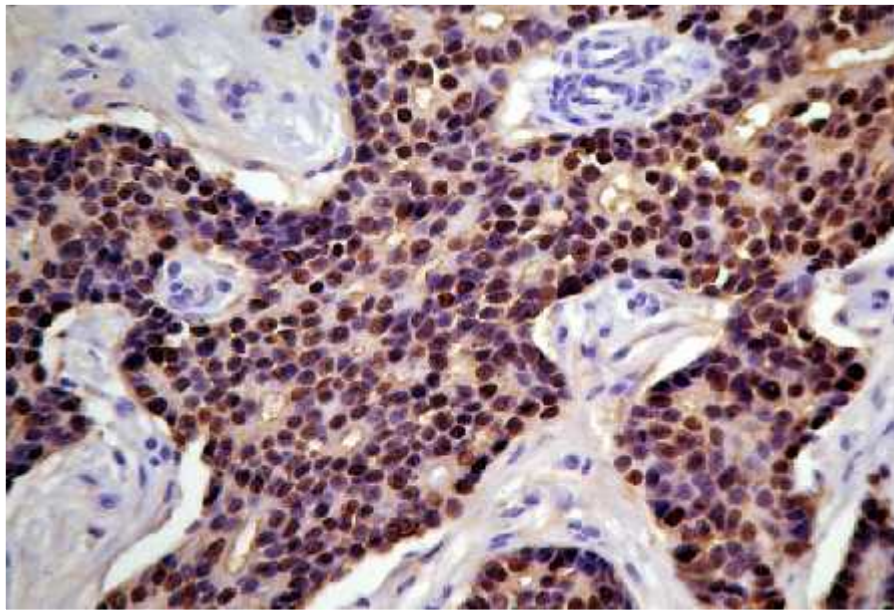
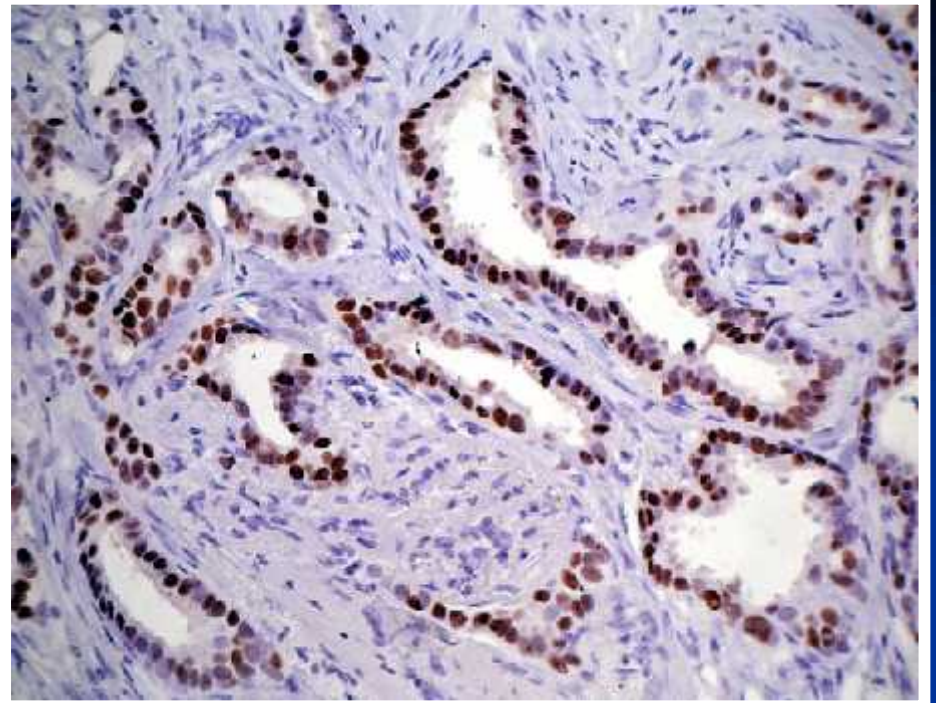
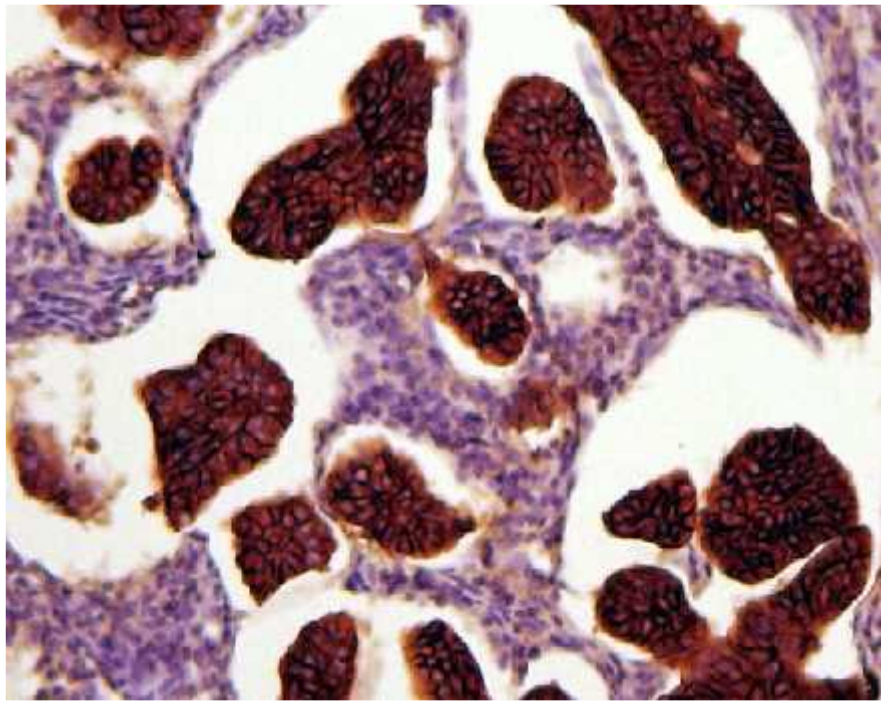

- Због постојања више хиљада различитих комбинација генетских промена и вишеструког укрштања путева у онкогенези, *неопходно је пратити однос експресије различитих туморских маркера*, а никако појединачну експресију.
- Крајњи циљ је одређивање експресијског профила сваког тумора, са надом да ће он указати на терапијски циљ у индивидуалном третману пацијената са карциномом дојке.

- Задњих година, показано је да карциноми дојке могу бити класификовани у 5 основних група на основу хијерархијско-групне анализе њиховог експресијског профила:

1. луминални тумори А и Б
2. *HER-2* позитивни тумори
3. група троструко негативних тумора
4. нормална група (*normal breast-like*).

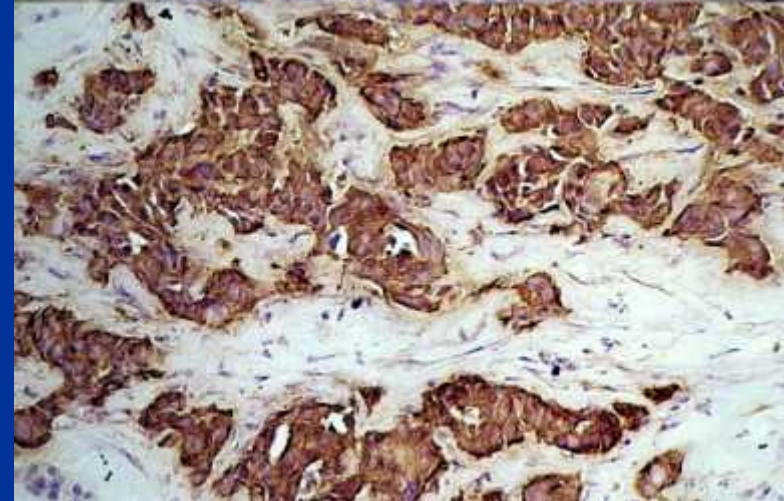
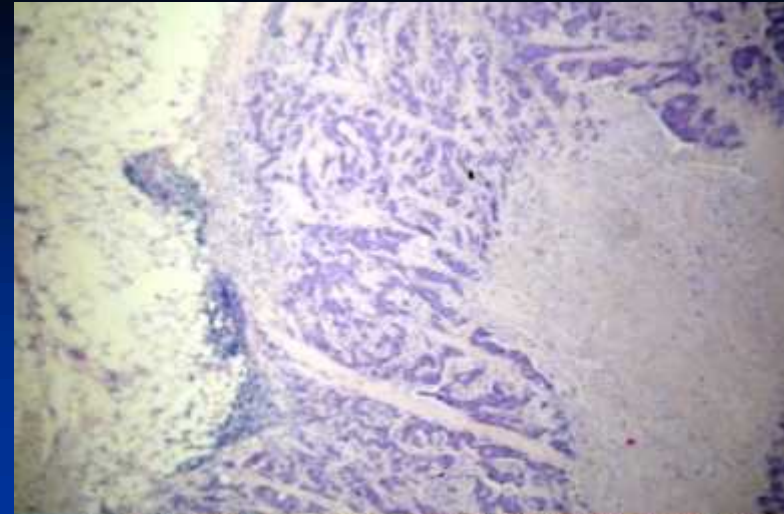
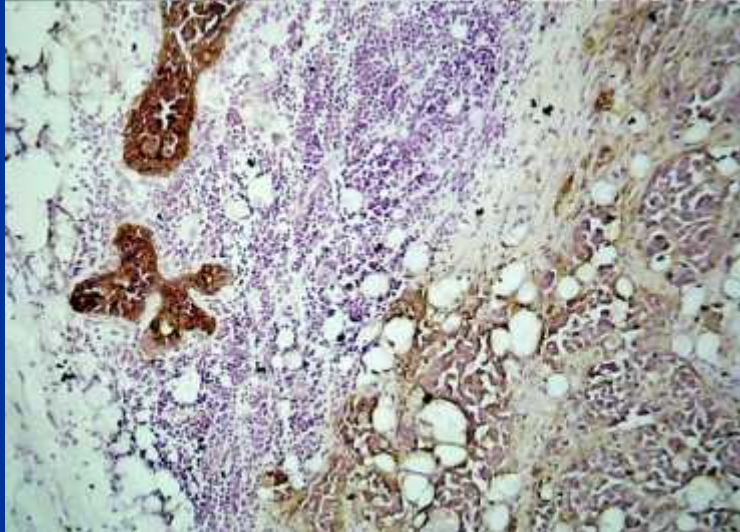
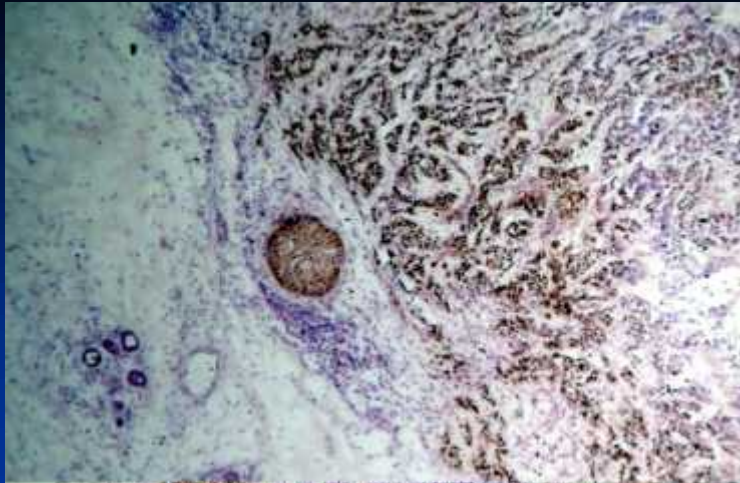
- A
ER /HER-2
: , 61,2% ER+ /HER-2-
ER+ /HER-2+ 9,0%, 13,4%
ER-/HER-2 -, 16,4% ER -/HER-
2+.

- ER+/HER-2- ,
( )
ER -/HER-2+ ;

- ER+/HER-2-
74%,
ER-
/HER-2- ER -/HER-2 + (58%
54%).

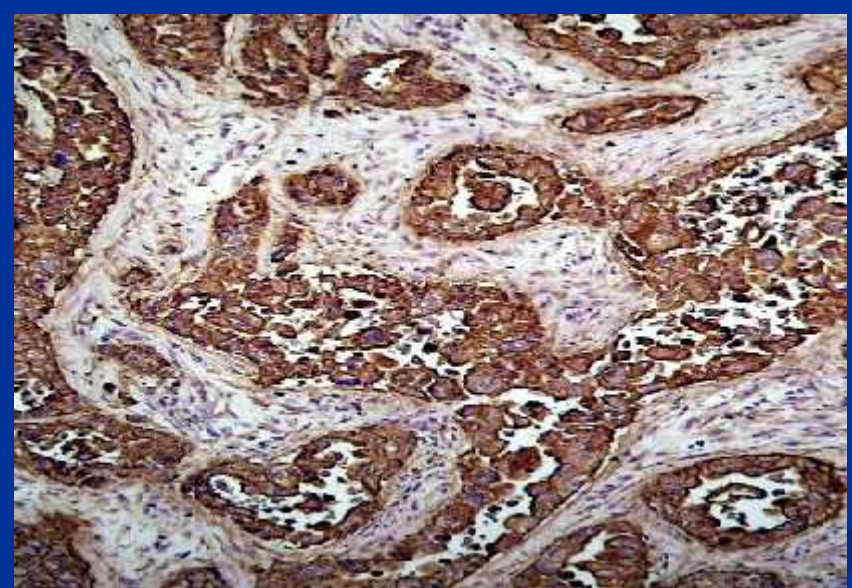
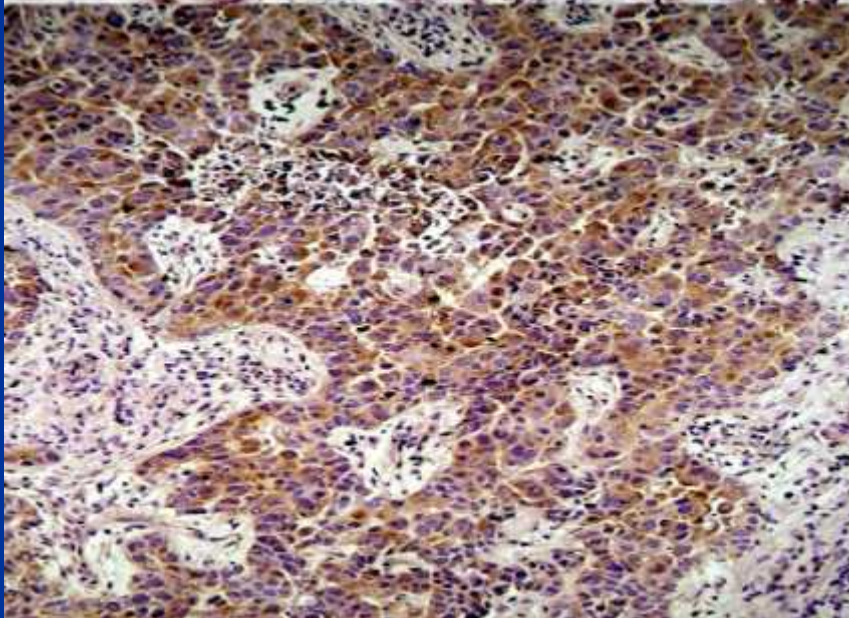
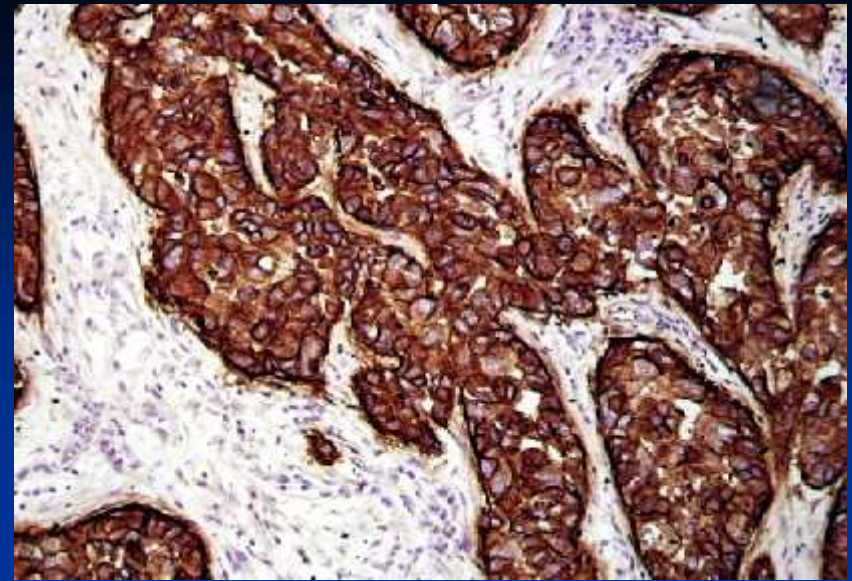
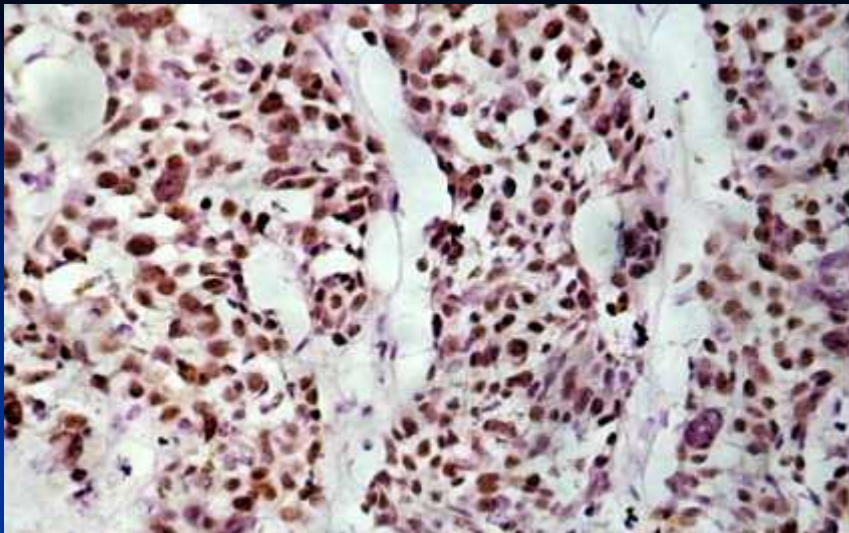
<i>ER / HER-2</i>	%	
<i>ER+ / HER2 -</i>	61,2%	74%
<i>ER+ / HER2+</i>	9,0%	
<i>ER - / HER2 -</i>	13,4%	58%
<i>ER - / HER2+</i>	16,4%	54%

ER-/PR- (IHC, 53,x10) , (. 91)) 53+
 HER-2 nm23 (IHC, nm23, x40) ,
 (IHC, HER-2, x10))
 19 (IHC, 19, x40)

)
 HER-2, x20)) 50%
)

(. 63)) 70%

p53+ (IHC, p53, x40)
 (IHC,
 nm23+(nm23, x20)
 (IHC, 19, x20)

- Сви ови подаци о генском експресијском профилу и молекуларној субкласификацији, представљају значајну повратну везу ка класично-патолошким фенотипским особинама ћелија карцинома дојке.
- Уколико би се туморски субтипови могли разликовати **комбинацијом хистоморфолошких карактеристика и експресије различитих имунохистохемијских маркера**, онда би то био **прави пут** побољшања дијагнозе и терапије, а самим тим и прогнозе малигних болести.

ИМУНОХИСТОХЕМИЈСКА
ИСТРАЖИВАЊА У
ДИЈАГНОСТИЦИ
ТУМОРА
МЕЛАНОГЕНЕТСКОГ
ПОРЕКЛА

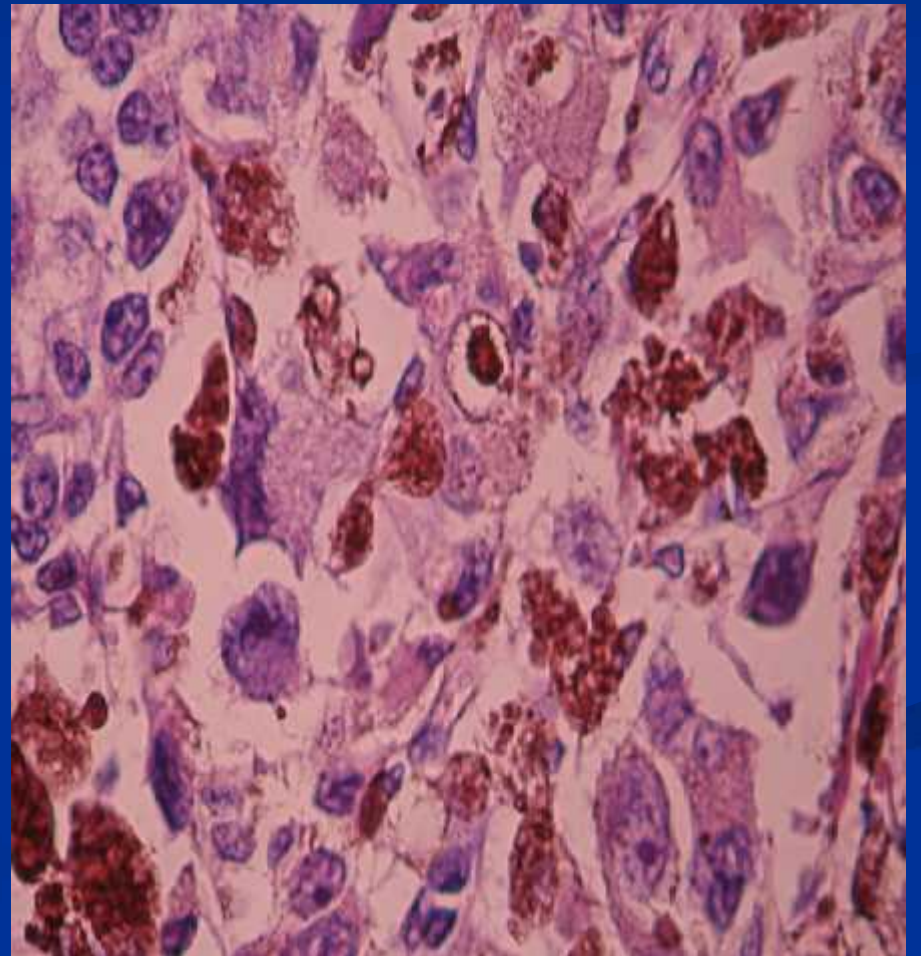
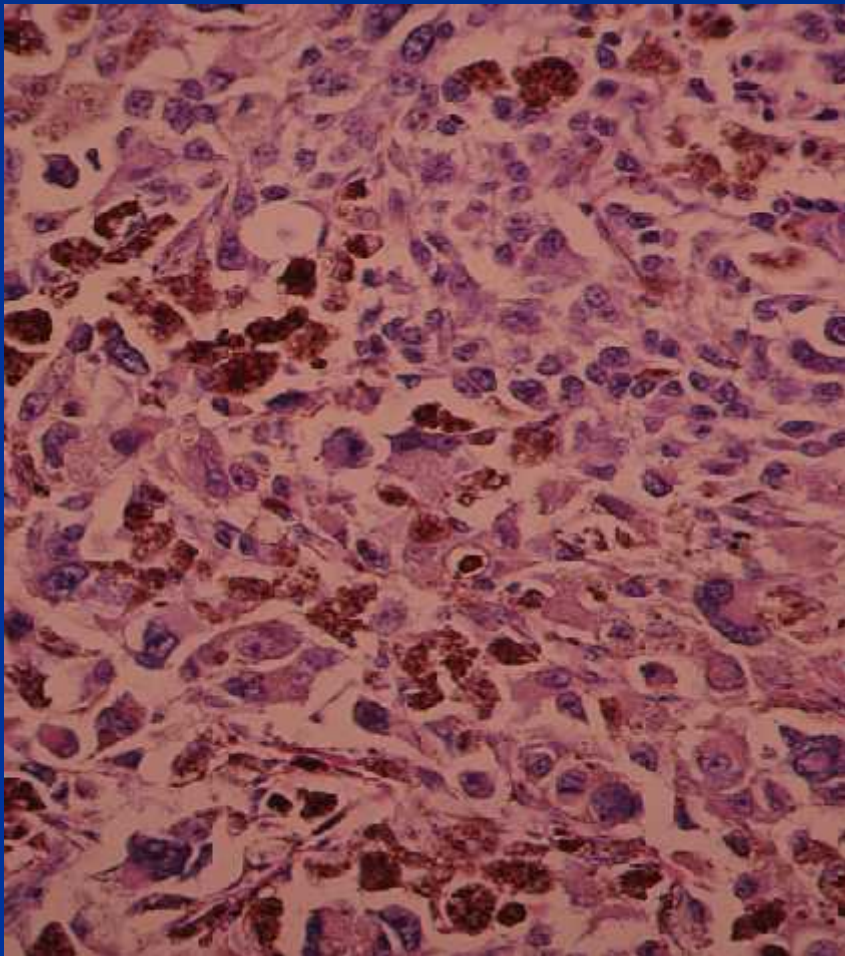
,

,

,

-

.

,

,

,

,

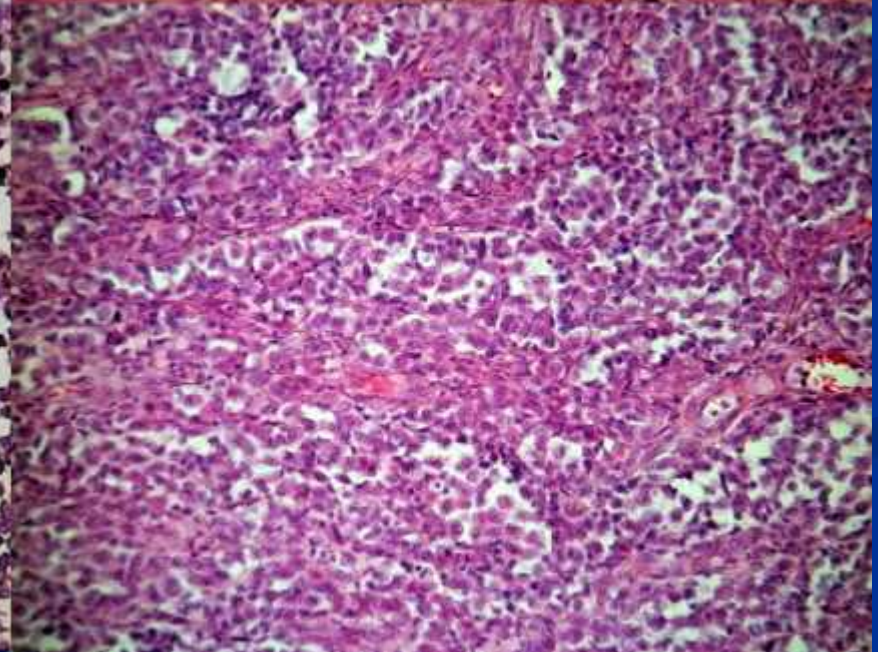
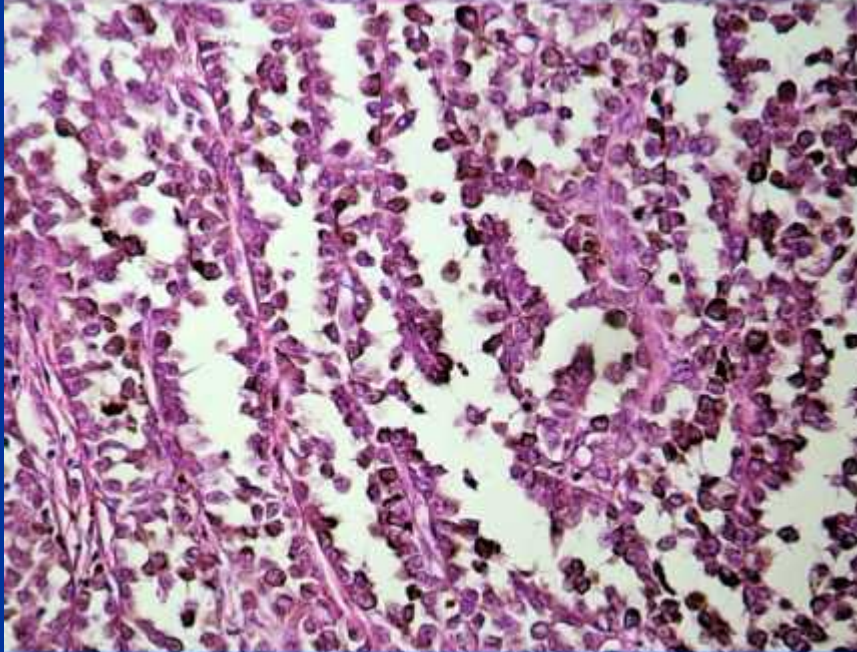
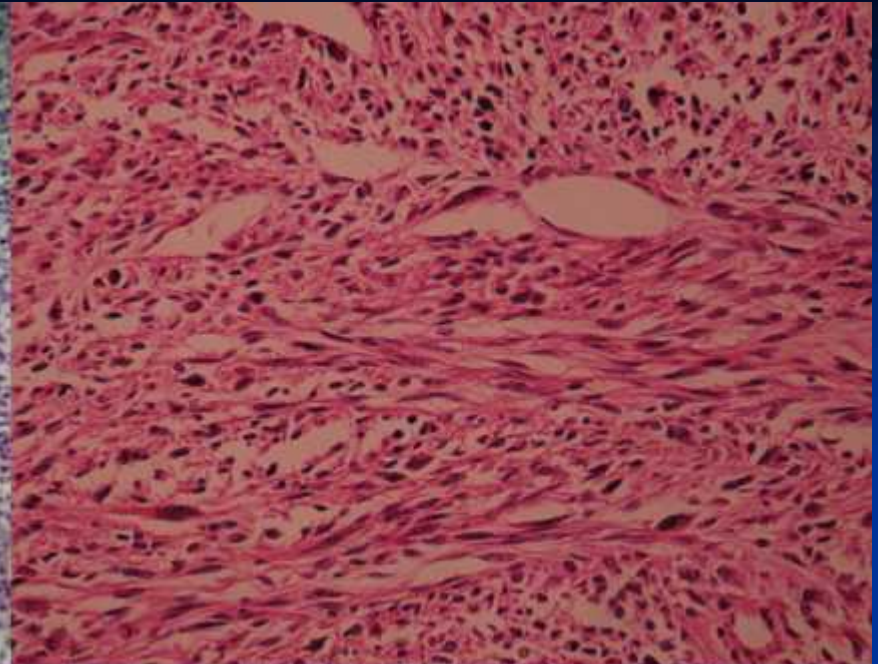
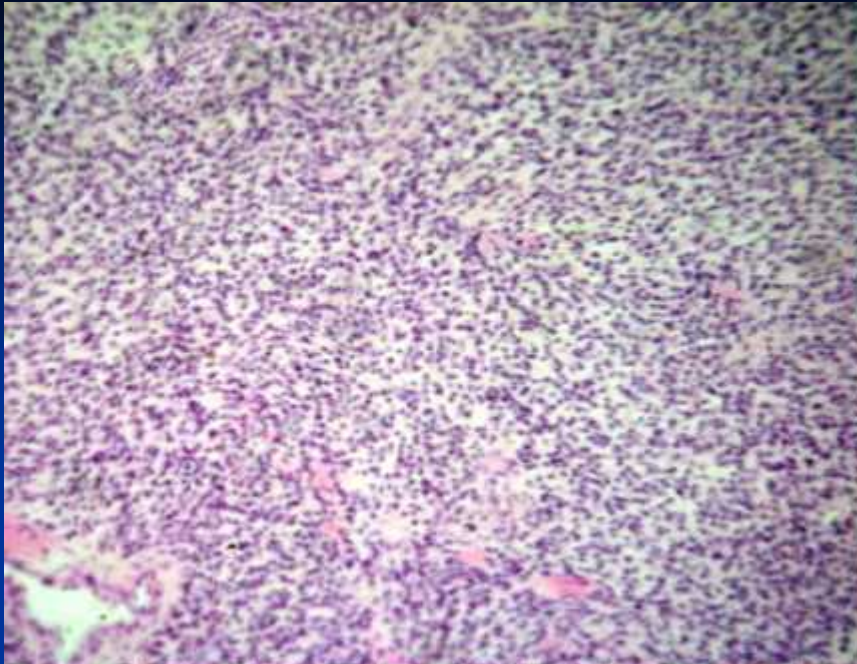
,

.

- Дивергентна диференцијација ММ укључује фибробластну, миофибробластну, глаткомишићну, рабдомиосаркоматозну, остеохрскавичаву, Шваномску, перинеуријалну, неуроендокрину, епителну и тд. У неким радовима ова способност се описује као метапластична промена.
- Свеједно како називали ову особину, она условљава експресију великог броја различитих маркера, који додатно повећавају дијагностички проблем.

:

,

,

,

■ *Spitz-*   *Reed-*   ,

■ in situ   ,

Paget-

.....

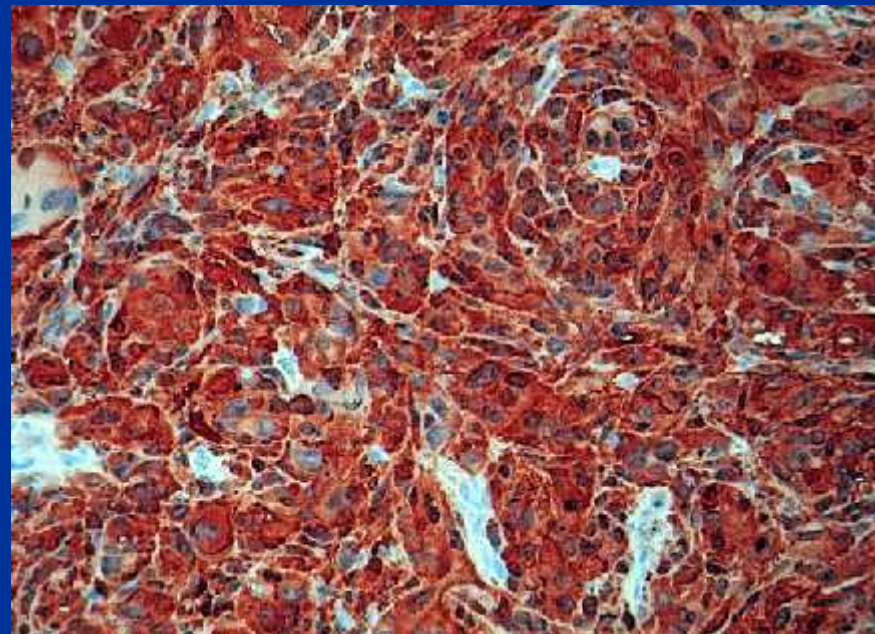
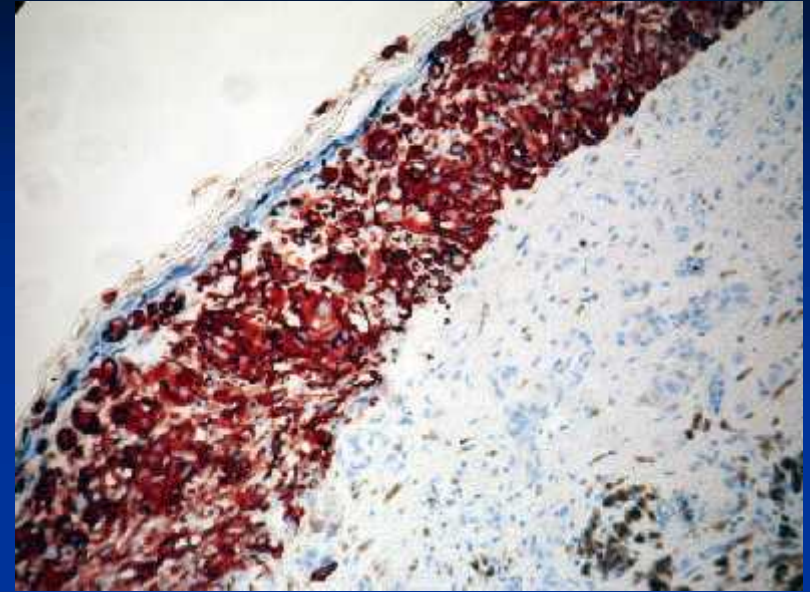
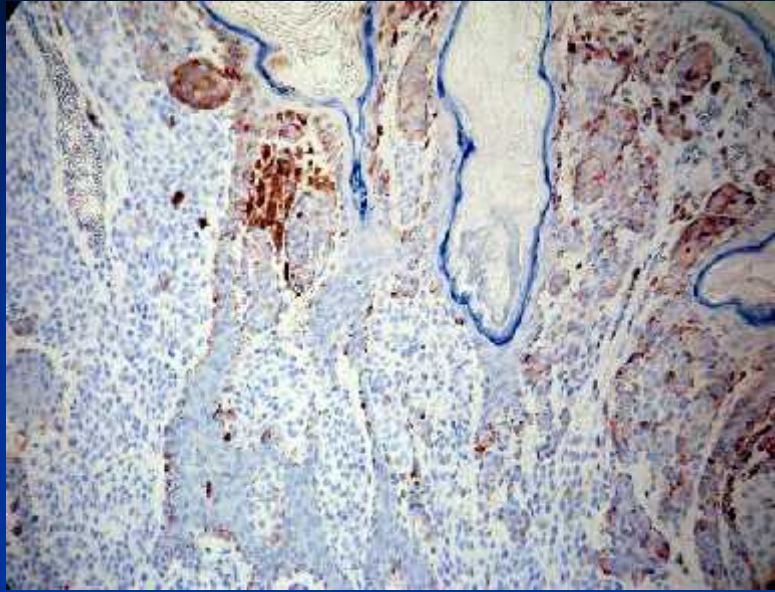
.

PNL2.

Melan A, gp100/ HMB45
S100

95%

МЕТАСТАТСКИ ТУМОРИ НЕПОЗНАТЕ ПРИМ. ЛОКАЛИЗАЦИЈЕ

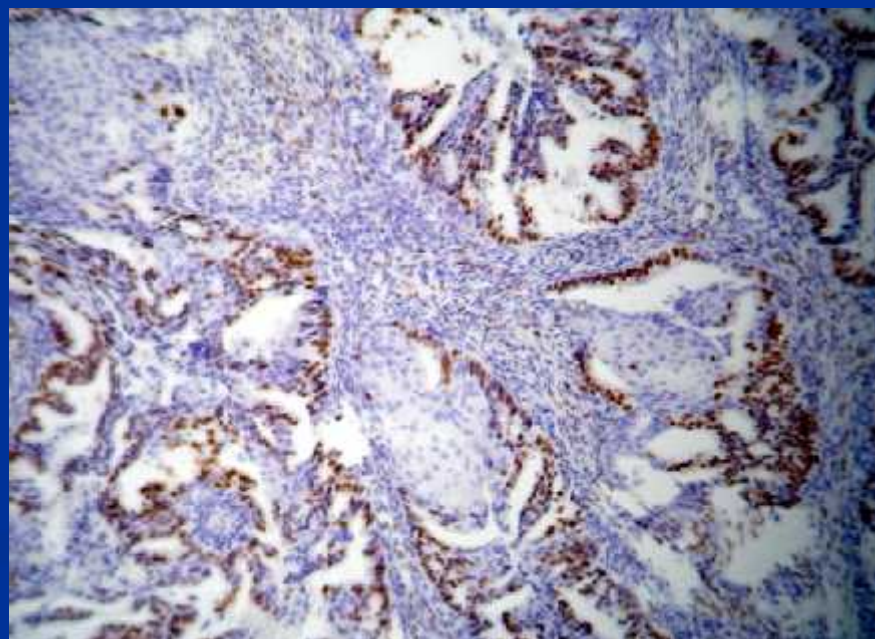
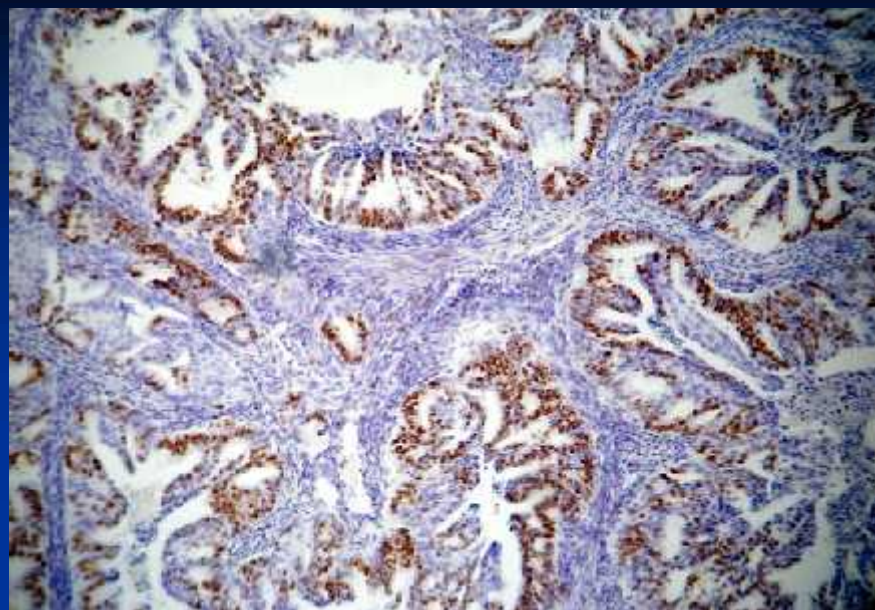
- Метастатски тумор је прва презентација малигног процеса у чак до 10% случајева.
- У 2-4% и поред детаљних клиничких дијагностичких процедура, не открије се примарна локализација
- У тим случајевима, од круцијалног терапијског значаја је одређивање имунохистохемијског профила метастазе и патохистолошко дефинисање могуће примарне локализације

МЕТАСТАТСКИ ТУМОРИ НЕПОЗНАТЕ ПРИМ. ЛОКАЛИЗАЦИЈЕ

- Некад је имунохистохемијска анализа од велике помоћи и примарна локализација се одређује једноставно и прецизно.....

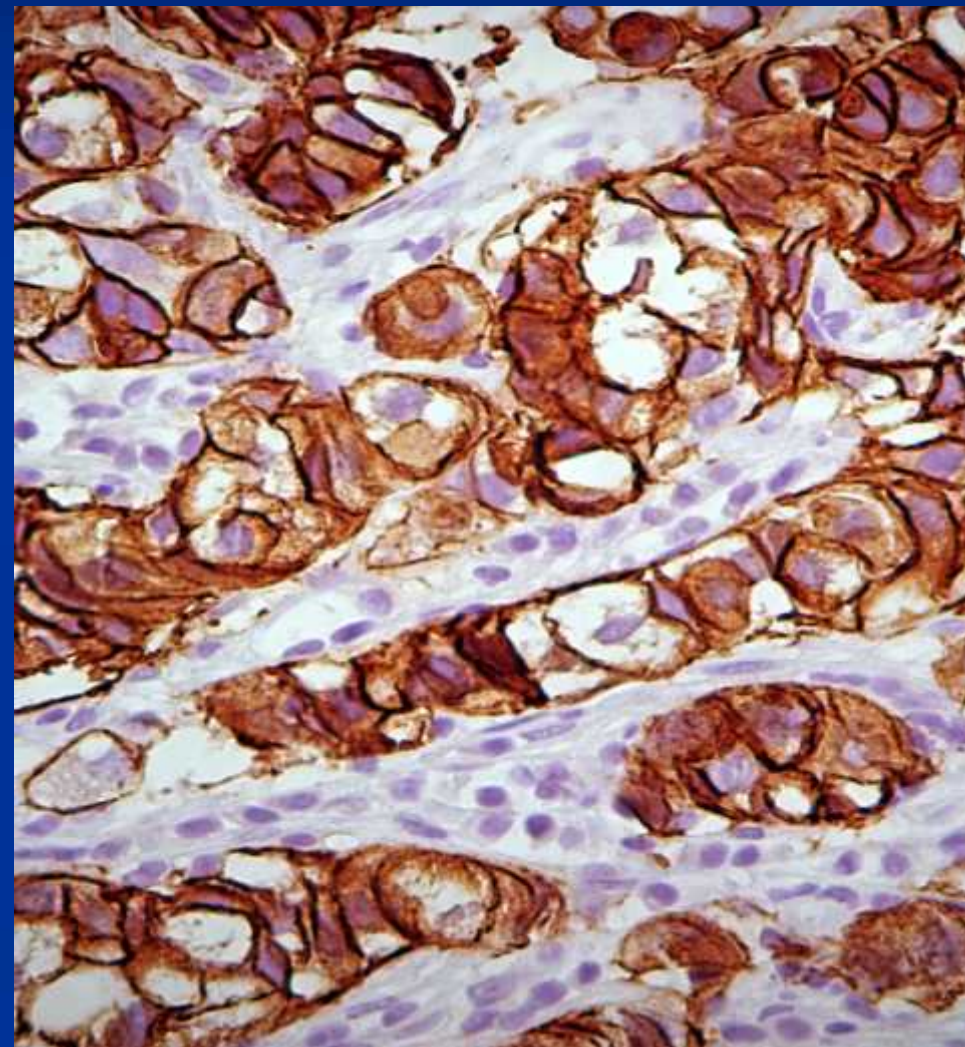
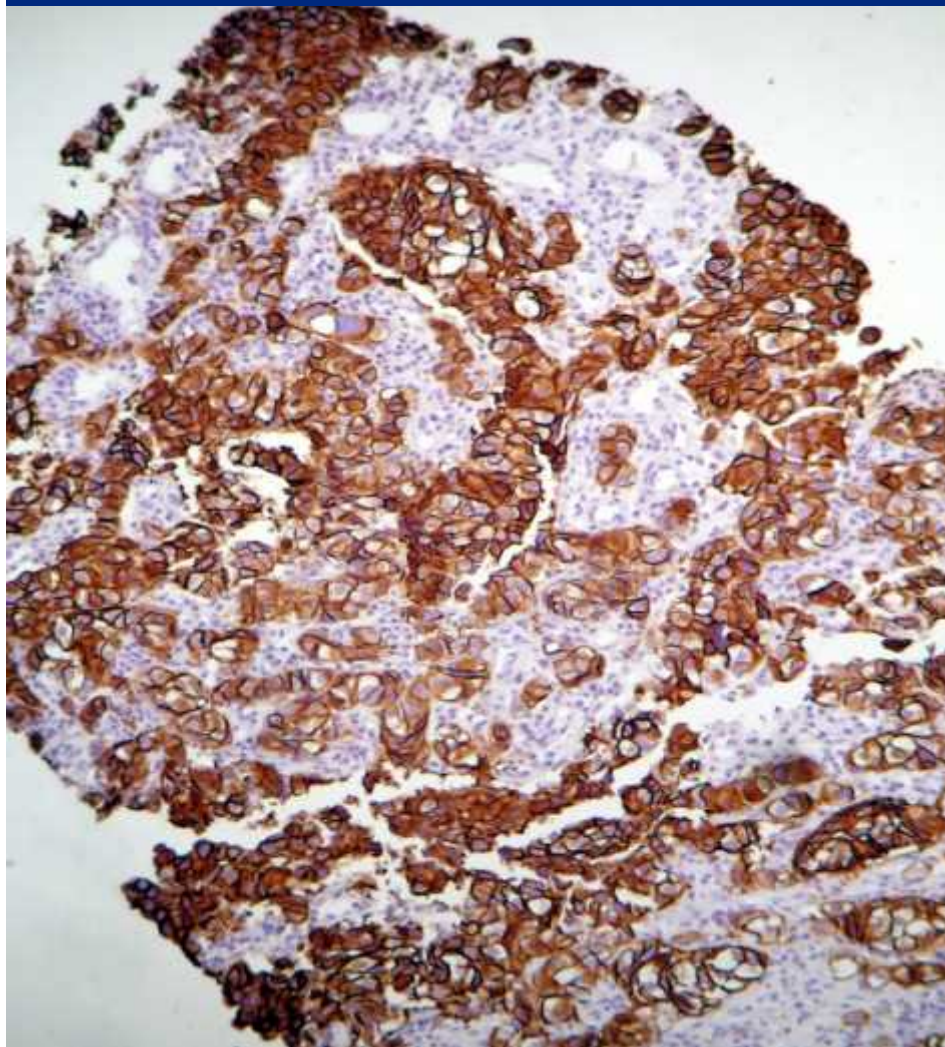

■ Метастаза
ER+ и PR+
карцинома дојке
у мозгу

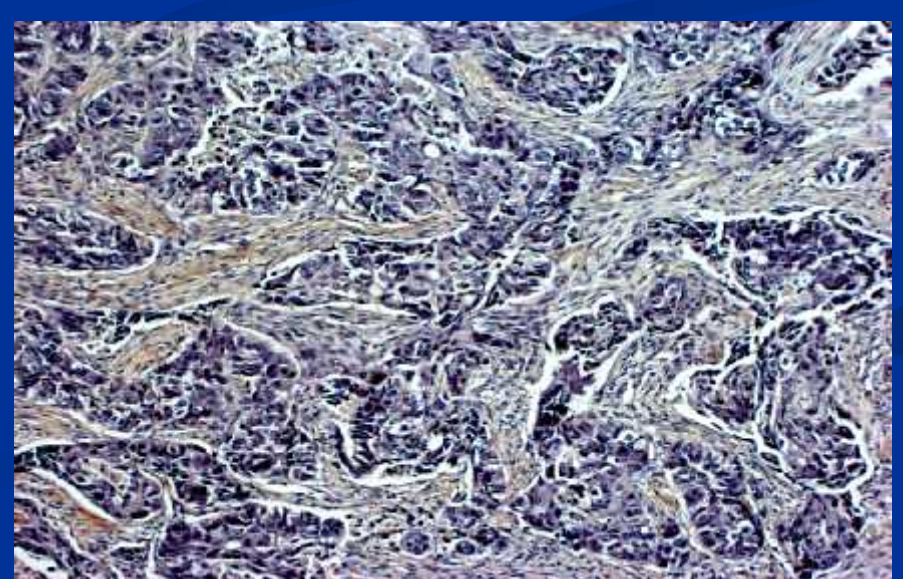
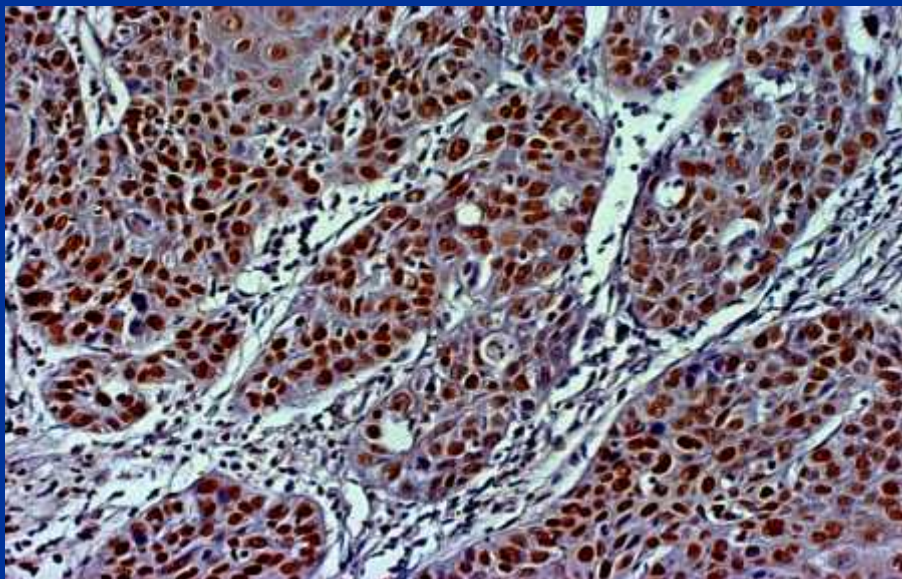
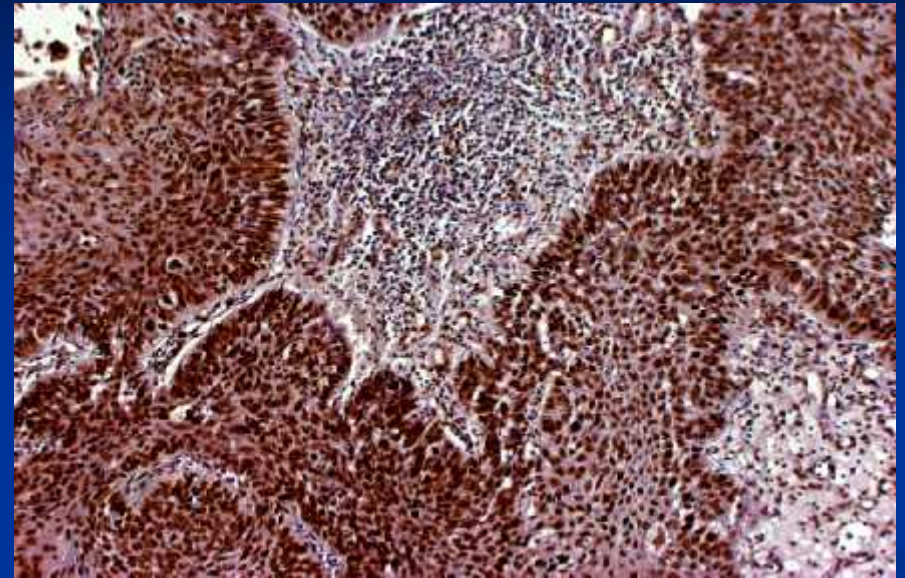
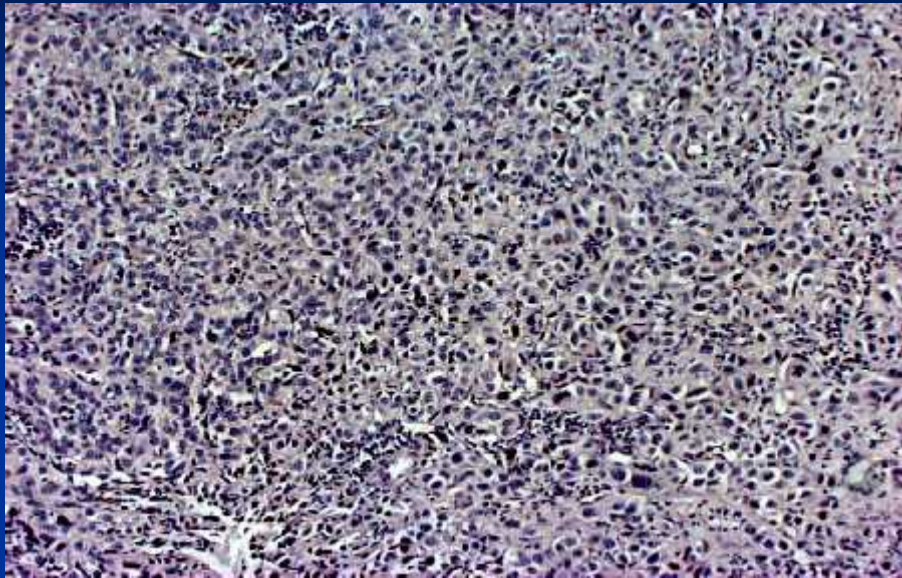

Метастаза ЕR-,РR- и HЕR-2+ карцинома дојке у јетри

Метастаза СК7- , p63+, HPV16 и СК20- сквамозног карцинома у лимфном нодусу

- ..... Међутим, у већем броју случајева завршна дијагноза је само орјентациона, иако у ИХХ анализу буде укључена палета, некад од преко 20 антитета!!!

ЦИТОКЕРАТИНИ

- Најважнији и највише проучавани дијагностички маркери у одређивању примарне локализације метастатског тумора
- Најзначајније место заузима **СК7/СК20** профил.
- **СК7** се нормално експримира у епителу дојке, плућа, мезотела, мокраћној бешици, женског гениталног тракта, ограничено у епителу желудачне и интестиналне мукозе
- **СК20** се нормално експримира у епителу уротела и читавог гастроинтестиналног тракта

Метастазе аденокарцинома колона и јајника

	VIM	CEA	CA 19.9	CA 125	CK 7	CK 20
Adenocarcinoma colonis	+	+	+	+	—	+
Adenocarcinoma ovarii	+/-	—	—	+	+	—

Метастазе карцинома простате, мокраћне бешике и ректума

	CK 7	CK 20	PSA	PSAP	CEA
Карцинома простате	—	—	+	+	+
Карцином М. Бешике	+	+	—	+	+
Карцином ректума	—	+	—	—	+

Примарни тумор	СК профил	%
Bladder, transitional cell carcinoma	CK7+/CK20+	74%
Bladder, adenocarcinoma	CK7+/CK20+	73%
Breast, infiltrating carcinoma	CK7+/CK20-	90%
Colon, adenocarcinoma	CK7-/CK20+	81%
Oesophagus, squamous cell carcinoma	CK7-/CK20-	55%
Head and neck, squamous cell carcinoma	CK7-/CK20-	66%
Kidney, renal cell carcinoma	CK7-/CK20-	80%
Liver, hepatocellular carcinoma	CK7-/CK20-	78%
Liver, cholangiocarcinoma	CK7+/CK20-	50%
Lung, squamous cell carcinoma	CK7-/CK20-	70%
Lung, adenocarcinoma	CK7+/CK20-	94%
Lung small cell carcinoma	CK7-/CK20-	72%
Mesothelioma	CK7+/CK20-	61%
Ovary, serous adenocarcinoma	CK7+/CK20-	88%
Pancreas, adenocarcinoma	CK7+/CK20+	51%
Prostate, adenocarcinoma	CK7-/CK20-	77%
Skin, Merkel cell tumour	CK7-/CK20+	77%
Stomach, adenocarcinoma	CK7+/CK20+	30%
Uterus, adenocarcinoma	CK7+/CK20-	89%
Uterus cervical squamous cell	CK7+/CK20-	87%

■ ХВАЛА НА ПАЖЊИ!